

RandKrant

MAANDBLAD VOOR DE INWONERS VAN DE VLAAMSE RAND

oktober 2013 | jaargang 17 | #08

De rol van taal bij integratie

Een taal leren moet vooral leuk blijven

Lander Piccart, voorzitter Vlaamse Jeugdraad

Expert in jong zijn

**Nood aan duurzame
ruimtelijke ontwikkeling**

**Renbaan wordt
natuurgebied**

Goethe-Institut

Een stukje Duitsland in hartje Brussel

+ AGENDA

Danseress Lisbeth Gruwez

‘Ik dans de roes van de spreker’

i

Kinesist **Jean-Paul Grauwels** uit Sterrebeek werd vorige maand door Gerrit Jappens aangeduid om **deketting** voort te zetten. Grauwels maakt toeristische documentaires, maar komt na een reis graag terug thuis in Sterrebeek.

Thuis in Sterrebeek

Jean-Paul Grauwels woont sinds 1974 met zijn gezin in Sterrebeek. Hij is gepensioneerd, maar werkt nog samen met een collega in zijn kinesistenpraktijk. Daarnaast is hij ook een fervent filmmaker. 'Ik draaide en bewerkte in totaal al een 35-tal producties; in de jaren 1980-1990 ook een tiental films voor de toenmalige BRT, RTBF en voor een Nederlandse zender. Mijn werk viel al verschillende keren in de prijzen, onder andere met een film over Catalonië ingesproken in het Catalaans. De toeristische documentaires over onder andere Suriname en Indonesië werden uitgezonden in het programma *Inpakken en...*'

'Ik heb de hele evolutie van de film meegemaakt: eerst Super 8, dan 16 mm en nu full HD digitaal. Ik maak nog steeds films, vorig jaar nog over Turkije. Ik film en monteer en schrijf zelf de tekst, die ik professioneel laat inlezen. Ik leef in feite van de ene (film)reis naar de andere. Nu ben ik pas terug van Corsica en Senegal, en er zijn alweer plannen om een derde keer naar Madagascar te gaan samen met mijn twee zonen. In 1985 was ik daar voor het eerst. Ik maakte er de film *De omkering van de doden* over een ritueel van een tweede begrafenis, waarbij de mensen een familiegraf openen, nieuwe lijkdoeken rond het lichaam wikkelen en de dode opnieuw op dezelfde plaats en in dezelfde houding als voordien leggen. Dat alles gaat gepaard met een familiefeest. Zeer spectaculair en ongewoon.'

Mensen helpen

'Het feit dat ik veel reis, wil niet zeggen dat ik hier niet graag woon. Sterrebeek is een toffe gemeente. Ik heb het zien evolueren, dat wel. Via mijn beroep heb ik veel contacten. Ik merk dat er veel EU-inwijkelingen in Sterrebeek wonen en dat het aantal Franstaligen

toeneemt. Het UF is na de VLD de grootste partij in Zaventem en dat voel je, maar ik heb er geen probleem mee. Als ik de mensen in mijn praktijk in een andere taal help, vragen ze mij expliciet om Nederlands te spreken. Als we mekaar maar verstaan, dan is het goed, denk ik dan.'

'Ik voel me een inwoner van de Rand. Brussel is voor mij toch iets anders, hoewel dat door buitenstaanders vaak als één geheel wordt gezien. Zo ben ik lid van de VTB-filmclub in Antwerpen. Daar zeggen ze *Brusselaar* tegen mij. Volgend jaar word ik 67 jaar, dan zou ik mijn praktijk willen verhuren, maar in mijn huis blijven wonen. Ik zie geen reden om te verhuizen. Hier is in feite alles: voldoende cultuurhuizen, het Zoniënwoud, het Afrikamuseum met een prachtig domein er rond, noem maar op. Met het openbaar vervoer heb je een rechtstreekse verbinding met Leuven, de luchthaven en het metronet van de hoofdstad. Ik lig ook niet wakker van het vliegtuiglawaai. Wie van de streek is, weet dat er hier een luchthaven is en maakt daar geen probleem van. Spijtig is wel dat de woningprijzen zo duur zijn. Mijn kinderen kunnen hier niet meer wonen. De jongste zoon huurt in het Leuvense, de oudste zoon woont in Vosseme en onze dochter woont in een sociaal appartement in Wezembeek-Oppeem.'

TEKST Joris Herpol ■ FOTO Filip Claessens

i In onze rubriek **deketting** laten we elke maand een bekende of minder bekende inwoner uit de Rand aan het woord over de dingen die hem of haar bezighouden. Hij of zij duidt de volgende randbewoner aan die de ketting voort mag zetten.

inhoud

13

AGENDA BINNENIN

Bouwwerk

04 Een taal leren moet vooral leuk blijven

'Het Nederlands moet meer zijn dan een hindernis in het klaslokaal of aan het loket. Nieuwkomers moeten er in kunnen spelen, vechten en vrijen. Onze taal moet een uitgesteld cadeau zijn.' Over de rol van taal bij integratie.

colofon

RandKrant verschijnt maandelijks op 188.000 exemplaren voor de inwoners van de Vlaamse Rand rond Brussel. Het is een uitgave van de Vlaamse Gemeenschap en de provincie Vlaams-Brabant | **Realisatie** vzw 'de Rand' | **Hoofredactie** Geert Selleslach | **Eindredactie en coördinatie** Ingrid Laporte | **Vormgeving** Jansen & Janssen, Gent | **Fotografie** Filip Claessens en David Legréve | **Druk** Dessain, Mechelen | **Redactieadres** Kaasmarkt 75, 1780 Wemmel, tel 02 767 57 89, e-mail randkrant@derand.be, website www.randkrant.be | **Verantwoordelijke uitgever** Jan de Bock, Departement Diensten voor Algemeen Regeringsbeleid, Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel | **Uit** in de Rand wordt gerealiseerd met de financiële steun van de provincie Vlaams-Brabant en de Vlaamse Gemeenschap.

23 Nood aan duurzame ruimtelijke ontwikkeling

Het verkavelingslandschap in de Rand is achterhaald. Kantoorgebouwen lopen leeg, woningnood steekt de kop op, de mobiliteit loopt vast. De vereniging City3 pleit voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling in de Oostrand.

26 Een stukje Duitsland in hartje Brussel

Ligt Duitsland in Brussel? Volgens de kaart van Europa niet natuurlijk, maar als je gaat kijken welke initiatieven het Goethe-Instituut - het Duitse cultuurhuis in Brussel - allemaal neemt, zou je haast beginnen twijfelen.

- 02 ■ deketting
- 06 ■ vanassetotzaventem
- 09 ■ mijngedacht
- 16 ■ bouwwerk
- 24 ■ opstap
- 25 ■ dekijker
- 26 ■ natuurlijk
- 29 ■ kwestievansmaak
- 30 ■ oogvoorderand
- 32 ■ gemengdegevoelens

Jo Van Vaerenbergh

Geert Bourgeois

Ludo Beheydt

De rol van taal bij integratie

‘Een taal leren moet vooral leuk

‘Het Nederlands moet meer zijn dan een hindernis in het klaslokaal of aan het loket. Nieuwkomers moeten er in kunnen spelen, vechten en vrijen. Onze taal moet een uitgesteld cadeau zijn.’ Moeten nieuwkomers verplicht naar de taalles? Staat die garant voor hun integratie? Heten we anderstalige mensen in het Engels welkom of remmen we ze dan eerder af?

TEKST Johan De Crom ■ FOTO Filip Claessens

Kortom: wat is de rol van taal bij integratie van anderstaligen? RandKrant peilt bij Ludo Beheydt, Jo Van Vaerenbergh en Geert Bourgeois naar antwoorden op deze vraag. Beheydt is professor Nederlandse en Vlaamse taal en cultuur aan de UCL (Université Catholique de Louvain-la-Neuve), Van Vaerenbergh staat bij het Provinciaal Integratie Centrum Vlaams-Brabant (PRIC) in voor lokaal inclusief minderhedenbeleid en Bourgeois (N-VA) is Vlaams minister van Inburgering, Ambtenarenzaken en Vlaamse Rand.

Participatie

‘De taal is een belangrijk element in integratie, het is het gedeelte betekenispotentieel’, zegt Beheydt. ‘Ze is de toegang tot cultuur. Rond het woord familie hangen in het Nederlands en het Turks bijvoorbeeld heel andere betekenissen, via de taal kan je als nieuwkomer die cultuurnuances leren aanvoelen.’

De leuke taal is gans het volk vindt de professor achterhaald. ‘Vandaag is een samenleving ook de samenvatting van zijn verschillende

talen. Alle mensen hebben recht op hun thuistaal, het is alleen niet mogelijk om ze allemaal een gelijkwaardige plaats te geven. Men heeft dat vijftien jaar geleden geprobeerd in Nederland. Je had er recht op onderwijs in de eigen taal en cultuur. Helaas zei niemand aan de nieuwkomers hoe ze stappen naar de Nederlandse samenleving konden zetten. Dat heeft tot een volledige segregatie geleid.’

Verplichte lessen

Vandaag zijn in Vlaanderen een inburgeringscursus en taallessen enkel verplicht voor nieuwkomers van buiten de Europese Unie die nog niet langer dan twee jaar in België zijn. ‘Dat gaat om maar 5 procent van onze potentiële doelgroep’, zegt Van Vaerenbergh. ‘In plaats van blijvend de symbooldiscussie aan te gaan of die verplichting wel verantwoord is, kunnen we beter kijken hoe we die mensen kunnen voorhelpen. Met verplichte lessen kom je tot bij doelgroepen die moeilijk te bereiken zijn. Bij vrijblijvende lessen zijn Filipijnse of Marokkaanse vrouwen bijvoorbeeld om uit-

eenlopende redenen moeilijk te bereiken. De inburgeringsplicht is dan van goudwaarde om hun integratieproces toch op gang te krijgen.’

‘Inburgering werkt. Volgens een studie van het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA) is een ruime meerderheid tevreden over de inburgeringscursus. Dat geldt zowel voor de verplichte als de niet-verplichte inburgeraars’, zegt Bourgeois. ‘In een inburgeringscursus krijgen de mensen informatie en leren ze de samenleving kennen. Met Nederlandse lessen kunnen we ze stimuleren voor een job op hun niveau.’

Positieve motivatie

Een verplichte taalles: oké, maar een taal leren, moet vooral leuk blijven. ‘Dankzij de taal gaat een wereld open. Dat moet de boodschap zijn naar de nieuwkomer. Hij moet die taal ervaren als een uitgesteld cadeau, niet als een te nemen hindernis. Die positieve motivatie en voldoende contact met de taal zijn d  bepalende factoren om een taal te kunnen leren’, zegt Beheydt. ‘Het Nederlands moet daarom de taal van de klas  n de speelplaats zijn, van het loket  n het cultuurcentrum. Als je onze taal voorbehoudt aan de bureaucratie en de klassikale les, dan associeert de nieuwkomer ze altijd met iets vervelends, met iets van buiten zijn leefwereld. Je moet thuiskomen in een taal, je moet erin spelen, vechten, dansen, vrijen en zingen. Vandaar ook het belang van Nederlandstalige culturele activiteiten in de Rand, zodat de taal niet enkel met ambtenarij, maar ook met ontspanning en cultuur wordt geassocieerd.’

blijven'

Voor minister Bourgeois is Nederlands een essentiële sleutel tot integratie. 'De diversiteit onder nieuwe Vlamingen is groot. Nederlands is een gemeenschappelijke taal, het is een middel om verschillen te overbruggen, om met elkaar samen te leven in plaats van naast elkaar. Taal is een middel om contact te hebben met je burens, om deel te nemen aan het gemeenschapsleven, om je democratische rechten uit te oefenen.'

Taalregels

De taalwetten stellen dat een ambtenaar in het contact met een anderstalige uitsluitend Nederlands mag spreken, tenzij er sprake is

van dringende sociale redenen, bij een vraag om hulp of wanneer de gezondheid en veiligheid van burgers in gevaar worden gebracht. Hij mag de nieuwkomer - die zijn eigen taal mag spreken zolang de ambtenaar daarmee akkoord gaat en hem begrijpt - dus niet even op weg helpen met een Engelse of Franse zin. 'Dat vind ik een brug te ver', zegt Beheydt. 'Hier speelt geen positieve motivatie meer en wordt de taal een hindernis. Het ligt toch in de lijn van de verwachtingen dat je elkaar helpt waar het kan. Dat betekent niet dat we in de Vlaamse Rand het Frans als voertaal moeten toelaten, want dan kan een Vlaming in het ziekenhuis straks niet meer uitleggen waar hij pijn heeft. Het betekent wel dat we flexibel moeten zijn. De Nederlandse taal moet voor nieuwkomers als comfortabel worden ervaren.'

Minister Bourgeois: 'In officiële documenten en bij officiële instanties moet er een wetgevend kader gerespecteerd worden. Dat betekent niet dat we geen maatregelen kunnen treffen om de dienstverlening ook voor anderstaligen toegankelijk te maken, maar het Nederlands is de voertaal in Vlaanderen en dus ook de taal in de communicatie. Wie pleit voor faciliteiten voor alle nieuwkomers met verschillende nationaliteiten wil segregatie.' Van Vaerenbergh heeft een kritische bedenking. 'Een voorbeeld uit de praktijk: neem een regionaal VDAB-kantoor. Een Franstalige inwoner uit een faciliteitengemeente kan er in het Frans terecht, een zopas aangekomen nieuwkomer uit een andere gemeente niet. Krijg dat als loketbediende maar eens op een vriendelijke manier uitgelegd.'

Een andere twistappel zijn de affiches in de Vlaamse Rand over culturele evenementen die door de Vlaamse overheid worden gesubsidieerd. 'We willen het Nederlandstalige karakter van een regio beschermen. Er zijn andere manieren om anderstaligen aan te spreken dan andere talen te gebruiken. Bovendien ga je voorbij aan de grote diversiteit in deze regio als je alleen maar Frans en Engels aan het Nederlands zou toevoegen,' zegt Bourgeois.

'Moet juist wel kunnen', zeggen Beheydt en Van Vaerenbergh. 'We moeten de emotionaaliteit loslaten. Als je met één Engelse zin de nieuwkomer het gevoel geeft dat hij welkom is, dan haal je hem binnen. Vanaf dan kan je in het Nederlands communiceren. Hij zal daar dan ook makkelijker toe bereid zijn. Hier speelt weer de positieve motivatie waarin je de taal kan leren.'

Interculturaliteit

Alle regels en stimuli daargelaten, moet integratie vooral van twee kanten komen, meent Beheydt. 'Ik ben tegen de multiculturele samenleving, maar een groot voorstander van interculturaliteit. Ik werk zelf al jaren in een Waalse omgeving en heb een Wallonië ontdekt waarover ik nog nooit in De Standaard heb gelezen. Dialoog kan pas ontstaan als we van onszelf en de ander toestaan wie we zijn. Dat zelfbewuste is een voorwaarde tot integratie, de eigen identiteit mag dan ook niet ontkend worden.'

Van Vaerenbergh sluit zich hierbij aan. Hij vindt wel dat we nieuwkomers niet eenzijdig op onze taal mogen aanspreken; er zijn ook andere realiteiten. 'Werk is de sleutel tot integratie, naast een goede huisvesting, juiste informatieverwerving, welzijn en een goede gezondheid. Met taallessen alleen komen we er niet, geef mensen alvast een job. Ik ben een sterk voorstander van Nederlands leren op de werkvloer. Vaak wordt in vacatures een perfecte kennis van het Nederlands verwacht, maar dat is irrealistisch voor nieuwkomers. Leg de lat iets lager en geef de mensen de kans al doende te leren.'

'Wil je echt deel uitmaken van de samenleving, dan is kennis van het Nederlands belangrijk', stelt minister Bourgeois. 'Maatwerk is hierbij het sleutelwoord. De kennis om een hoge functie in een Vlaams bedrijf uit te kunnen oefenen zal anders zijn dan de kennis die je nodig hebt om in je directe buurt te kunnen functioneren.'

DE 'Das Lernen einer Sprache muss vor allem weiter Spass machen'

'Das Niederländische muss mehr sein als ein Hindernis im Klassenzimmer oder am Schalter. Neuankömmlinge müssen darin spielen, sich balgen und lieben können.' Müssen Neuankömmlinge obligatorisch in den Sprachkurs? Steht dies als Garantie für ihre Integration? Heissen wir anderssprachige Menschen auf Englisch willkommen oder behindern wir sie damit eher? Kurzum: welche Rolle spielt die Sprache bei der Integration von Anderssprachigen? RandKrant lotet mit drei Sprechern nach Antworten auf diese Frage. 'Die Sprache ist das wichtigste Element bei der Integration. Sie bietet Zugang zur Kultur. Doch das Lernen einer Sprache muss vor allem weiter

Spas machen. Die positive Motivation und ein ausreichender Kontakt mit der Sprache sind die entscheidenden Faktoren, um eine Sprache lernen zu können' sagt Ludo Beheydt, Professor für niederländische und flämische Sprache und Kultur an der Université Catholique de Louvain-la-Neuve (UCL). 'Neuankömmlinge dürfen wir nicht einseitig in unserer Sprache ansprechen; es gibt auch andere Realitäten. Arbeit ist der Schlüssel zur Integration, neben einer guten Wohnunterkunft, korrektem Informationserwerb und guter Gesundheit. Mit Sprachkursen alleine schaffen wir das nicht, man muss den Menschen auch einen Job geben. Ich plädiere für Niederländisch-

lernen am Arbeitsplatz', sagt Jo Van Vaerenbergh vom Provinciaal Integratie Centrum Vlaams-Brabant (PRIC – Provinziales Integrationszentrum Flämisch-Brabant). 'Das Erlernen der niederländischen Sprache an sich ist unserer Meinung nach sehr wichtig, aber ein Einbürgerungsparcours ist mehr als das. Eine grosse Mehrheit der Teilnehmer an Einbürgerungskursen ist damit überaus zufrieden. Die Erfolgsaussichten sind am grössten unter jenen, die obligatorische Kurse besuchen, auch weil die Teilnahmequote dadurch verbessert wird', sagt Geert Bourgeois (N-VA), flämischer Minister für Einbürgerung, Verwaltungsangelegenheiten und Vlaamse Rand.

Protest tegen sluiting Herman Teirlinckhuis

BEERSEL Eind augustus besliste het gemeentebestuur van Beersel om de werking van het Herman Teirlinckhuis stop te zetten. Sinds 1981 fungeert het huis van schrijver en theatervernieuwer Herman Teirlinck aan de Uwenberg officieel als museum. Een deel van de woning is ingericht als kunstgalerij. 'De beslissing komt er omwille van de sterk afgenomen belangstelling van het publiek en de beperkte gedragenheid door de Beerselse bevolking', klinkt het bij het gemeentebestuur. De moeilijke financiële tijden vormen voor de gemeente nog een bijkomend argument om er de brui aan te geven. Het gemeentebestuur belooft wel te onderzoeken hoe de permanente collectie van het schrijversmuseum overgenomen kan worden door de Vlaamse overheid of de provincie. Meteen na de bekendmaking van de sluiting rees heel wat protest. Een internetpetitie tegen de sluiting telde al snel meer dan 1.500 handtekeningen. Oppositiepartij N-VA is niet te spreken over de sluiting en ook streekvereniging Zenne en Zoniën is verontwaardigd. 'De gemeente heeft veel te weinig inspanningen ge-

daan voor het Herman Teirlinckhuis', vindt Roger Swalens, voorzitter van Zenne en Zoniën. 'Mocht het museum een prominente plaats krijgen in het toeristisch en cultureel beleid van de gemeente, dan zou het een succesverhaal zijn. Wij willen dat het Herman Teirlinckhuis een gemeentelijke zaak blijft. Als het echt niet anders kan, dan moet Beersel op zoek naar partners als de Vlaamse overheid, de provincie of zelfs de privé. Eén ding is zeker: het Herman Teirlinckhuis mag niet verdwijnen.' Ook heel wat andere verenigingen, zoals de Gezinsbond en het Davidsfonds lieten onlangs samen met een resem schrijvers en acteurs hun ongenoegen blijken tijdens een protestpicknick in de tuin van het Herman Teirlinckhuis. Veel van hen vinden dat het beperkte succes van het museum de schuld is van de gemeente zelf. 'Laat auteurs als Tom Lanoye hier komen spreken. Organiseer dingen waar de mensen graag naartoe komen en doe een degelijke mailing en een professionele persbriefing. Dan krijg je een bijzonder museum als dit rendabel', stelt auteur Stefan Hertmans. ■ 70

Verhalen van het Pajottenland

VOLLEZELE De Pajotse beeldhouwer en tekenaar Koenraad Tinel en auteur Stefan Brijns hebben samen het boek *Verhalen van het Pajottenland* gemaakt. 'Koenraad Tinel woont al meer dan een halve eeuw in het prachtige Pajottenland', vertelt Els Wouters van uitgeverij Atlas Contact. 'Voor zijn tekeningen in het boek liet Tinel zich inspireren door kleurrijke figuren uit zijn omgeving: de postbode, de boer met zijn varkensbeer, de tuinman

zonder benen, ... In zijn tekeningen zie je de karakteristieke mengeling van koppigheid en bijgeloof die kleine dorpen zo kenmerken, maar tegelijk ook de Bruegeliaanse gulheid. Auteur Stefan Brijns, een goede vriend van Tinel, luisterde naar de indringende, vaak komische en soms tragische verhalen en heeft in zijn bekende, sobere stijl teksten geschreven bij de tekeningen van Tinel. Het resultaat is een bijzonder boek.' ■ 70

i *Verhalen van het Pajottenland* van Koenraad Tinel en Stefan Brijns is uitgegeven bij Uitgeverij Atlas Contact. Meer informatie: www.uitgeverijatlascontact.nl

het boek op www.randkrant.be!

demaand ▶

Het Agentschap Wegen en Verkeer zal op de Henneaulaan, een belangrijke verbindingsas in **Zaventem**, **omrijroutes** uittekenen en fietssuggestiestroken aanbrenge. ▶ Na een razzia wegens overlast beslist **Dilbeek** om de terrassen van twee cafés vlakbij het gemeentehuis om 21 uur te sluiten. ▶ De plannen om een

nieuwe tramlijn aan te leggen tussen Jette-**Vilvoorde-Zaventem** en **Tervuren** stuiten op verzet bij een aantal Vilvoordenaars van het actiecomité **Vilvoorde Ontspoort**. ▶ De provincie Vlaams-Brabant geeft een nieuw zakwoordenboekje uit dat anderstalige ouders moet helpen bij een gesprek over hun kinderen in het basisonder-

wijs. ▶ De Vlaamse regering steunt de bouw van een nieuw voetbalstadion op parking C in **Grimbergen**. Bijkomende voorwaarden zijn wel een atletiekpiste en voldoende garanties voor de veiligheid en de mobiliteit. ▶ De provincie heeft de tweede bouwvergunning voor het Hopmarktproject in **Asse** vernietigd. ▶ **Overijse** pakt het sluipver-

Week van de anderstalige klant

ZAVENTEM In het najaar van 2013 organiseert zelfstandigenorganisatie Unizo samen met de betrokken gemeenten de *Week van de anderstalige klant* in Zaventem (7-13/10), Zemst (14-20/10), Grimbergen (14-20/10), Vilvoorde (18-24/11) en Machelen (2-8/12). 'De Week van de anderstalige klant is een laagdrempelig project met een positieve aanpak', vertelt Joris Broodcoorens van Unizo. 'Wie Nederlands leert, krijgt de kans om zijn Nederlands te oefenen in de winkel om de hoek. Zo kunnen de handelaars tonen dat anderstaligen gerust in het Nederlands iets kunnen bestellen, ook al maken ze soms fouten. Samen met de gemeenten zet Unizo een soort oefenparcours voor cursisten Nederlands op poten. De cursisten

krijgen een aantal opdrachten die ze in verschillende winkels in de omgeving van hun school mogen uitvoeren. Op die manier krijgen de cursisten de kans om hun Nederlands te oefenen en de handelaars hebben er misschien voortaan een aantal klanten bij.' In het voorjaar van 2014 wordt de Week van de anderstalige klant ook georganiseerd in Asse, Beersel, Dilbeek, Halle, Liedekerke en Sint-Pieters-Leeuw. ▶ **TD**

i Meer informatie over de *Week van de anderstalige klant* vind je op www.oefenhierjenederlands.be.

Vegetarische kookopleiding

WEMMEL Vegetarisch koken komt amper aan bod in professionele kookopleidingen, maar de vraag neemt toe. Daarom is EVA vzw, een organisatie die vegetarisch eten stimuleert, samen met KTA Wemmel en Syntra West, gestart met een veggie kookopleiding voor professionals. Op 4 september kwamen 23 docenten van 9 verschillende Belgische scholen samen in de hotelschool in Wemmel voor een vegetarische kooktraining. Op deze eerste sessie waagden de deelnemers zich onder meer aan rode bietenrisotto met komijnzaad en kardemon. Ze werden hierin begeleid door Kevin Storms, voormalige chef bij Avalon, Peter Vandermeersch van De Zonnekeuken en Maureen Vande Capelle, culinair medewerker bij EVA. Onder het motto *Train the Trainers* volgen nog twee sessies (op 20 november en in maart 2014). Deze opleiding maakt deel uit van een Europees project *Vegucation*, een samenwerking met vegetarische organisaties uit Oostenrijk, Duitsland en Nederland. Tegen eind 2014 moet het project resulteren in een uitgebreid lespakket vegetarisch koken met handboeken en online tools waarmee docenten zelf aan de slag kunnen. ▶ **GH**

keer aan door in zeven straten een-richtingsverkeer in te voeren. ▶ De gemeenteraad van **Dilbeek** keurt de bouw van een sociale campus met een sociaal dienstencentrum, lokalen voor sociale organisaties en tijdelijke opvang voor asielzoekers in de Bosstraat goed. ▶ Het Arboretum College in **Kraainem** wil een secundaire school zijn waar

vanaf 1 september 2014 in drie talen les wordt gegeven: het Nederlands, het Frans en het Engels. ▶ De burgemeesters van Lennik, **Dilbeek**, Ternat en Roosdaal pleiten bij de NMBS-top en spoorwegbeheerder Infrabel voor de bouw van een treinstation in **Schepdaal**. ▶ De 7 km lange nieuwe spitsstrook op de E40 tussen **Sterrebeek** en

Heverlee is in gebruik genomen. ▶ Hallenaar Jurgen Braeckmans is de nieuwe korpschef van de politiezone **Grimbergen**. ▶ Na Zaventem krijgt ook de academie van **Asse** de erkenning van kunstacademie. Dat is het gevolg van de samensmelting tussen de academie August De Boeck en het kunstatelier Crejong. ▶ Volgens

het verkeersplatform Inrix staan automobilisten in en rond Brussel en Antwerpen het vaakst in de file. ▶ Overweg 10 aan de Sleutelbloemstraat is één van de vijf overwegen in **Asse** die Infrabel wil sluiten. ▶ Het zwembad van **Sint-Genesius-Rode**, dat twee en half jaar dicht was voor herstellingen, lokt met de heropening de eerste

Kerk gaat definitief dicht

BEERSEL In de Sint-Jozefskerk in de Beerselse deelgemeente Lot wordt op 1 november de allerlaatste misviering gehouden. Bij gewone vieringen komen nauwelijks nog dertig gelovigen opdagen; daarom werd er een tijd geleden overgeschakeld op slechts één maandelijks viering. Na Allerheiligen gaat de kerk van Lot definitief dicht. De parochianen hebben negen andere kerken in een straal van vijf kilometer waar ze terecht kunnen. Wat er na 1 november met de Sint-Jozefskerk zal gebeuren, is niet duidelijk. 'Momenteel werken we aan een masterplan voor de site van de kerk, de parochie en de school', legt Hugo Vandaele (CD&V), burgemeester van Beersel, uit. 'We moeten in de eerste plaats bekijken wat financieel haalbaar is, want zo'n gebouw openhouden kost flink wat geld. De mogelijke nieuwe functie van de kerk van Lot moet ook goedgekeurd worden door het bisdom. De komende maanden moet er duidelijkheid komen.' ■ **TD**

Trekken maar paardje

VOLLEZELE Op zondag 20 oktober heeft de derde editie plaats van de *Dag van het Brabants Trekpaard*. Toerisme Vlaams-Brabant en het Comité Vollezele halen die dag alles uit de kast om de Brabantse trots in de kijker te zetten. Vanaf 10 uur staat de dorpskern van Vollezele volledig in het teken van het Brabants trekpaard. Tot 18 uur zijn er doorlopende demonstraties en activiteiten: een hindernissenparcours, prijskampen voor veulens en jaarlingen, demonstraties in hoefbeslag, kinderanimatie, en noem maar

Station Groenendaal

HOEILAART Verlossend nieuws in verband met het verloederde station van Groenendaal: de gemeente heeft een akkoord bereikt met de NMBS over een erfpacht van vijftig jaar. Het beschermde negentiende-eeuwse gebouw van Delvaux werd in 1992 door een brand vernield en staat al jaren te verkommeren. 'Het gebouw is volledig in onbruik geraakt. We zijn erg blij dat het dossier gedeblokkeerd is', zegt Tim Vandeput (Open VLD), burgemeester van Hoeilaart. 'We willen van het station een bezoekers-trefpunt maken met onder meer een

informatiepunt, een restaurant en fietsverhuur. Groenendaal moet een van de poorten tot het Zoniënwoud worden en die functie willen we samen met het Agentschap voor Natuur en Bos en de NMBS ontwikkelen. We hopen in de loop van de oktober te kunnen starten met de procedure voor het aanduiden van een architect, die dan een renovatiedossier kan samenstellen. Aangezien het om een beschermd gebouw gaat, zullen we normaliter kunnen rekenen op subsidies van de Vlaamse overheid en van de provincie Vlaams-Brabant.' ■ **TD**

twee dagen al 650 zwemmers. ► De Vlaamse regering koopt 63 hectare grond aan van de beschermde vierkanthoeve 't Hooghof in **Zellik**, vlakbij de grote ring. Over vijftien jaar komt er een nieuw bos van 26 hectare in de omgeving van het researchpark, de rest van de gronden langs de buitenring blijft landbouwgrond. ► Uit cijfers van

de federale overheidsdienst economie blijkt dat in **Asse, Meise, Grimbergen, Vilvoorde, Machelen** en **Zaventem** één gezin op drie in een appartement woont. ► Brussels Airport in **Zaventem** en Toerisme Vlaanderen werken nauwer samen om toerisme en congresbezoeken te promoten in België en Vlaanderen. ► **Asse** zal

bij de volgende Vlaamse, federale en Europese verkiezingen in mei volgend jaar de 27 stembureaus op zijn grondgebied centraliseren in Asse-centrum, Asse-Terheide, Mollem en Zellik. ► De bouwvalige lokalen van **Chiro Zellik** aan de Noorderlaan, naast Jeugdhuis Time Out, zijn afgebroken. Er komen containers in de plaats. ► De

komende maanden legt het Regionaal Landschap Pajottenland & Zennevallei ruim dertig nieuwe poelen aan in de Zennevallei in **Beersel**, Halle en **Drogenbos** om voor een gevarieerdere natuur te zorgen en bedreigde amfibieën meer kansen te geven. ► De restauratie van de beschermde rots-tuin in het domein van **Huizingen**

op. Om 18 uur wordt de dag afgesloten met de *Brillantworp* vanuit het Museum van het Belgisch Trekpaard. Wie tussen alle chocoladepaardjes die naar beneden worden gegooid het gouden exemplaar weet te vangen, wint een replica van het bronzen Brillantbeeld dat het plein tegenover het museum siert. ■ TD

i De *Dag van het Brabants Trekpaard* vindt plaats op 20 oktober vanaf 10 uur op en rond het Oudstrijdersplein in Vollezele.

i **Fatima Ualgasi** is een geboren en getogen Vilvoordse met internationale roots, literaire ambities en diverse blogs. Voor *RandKrant* schrijft zij afwisselend met Tom Serkeyn, Joris Hintjens, en Dirk Volckaerts de column *mijngedacht*.

Bossen

In oktober vindt de Week van het Bos plaats. Veel activiteiten in onze regio zal je niet vinden: alleen Overijse en Kampenhout organiseren iets. Dat Vlaanderen best wat meer bosoppervlakte zou kunnen gebruiken, lijkt geen twijfel. Maar een totaal gebrek aan bos is er nu ook weer niet, ook niet in de Rand. Je hebt de twee grote bossen, het Zoniënwoud en het Hallerbos, maar er zijn ook heel wat kleinere bossen en bosjes. Jammer dat daar niet wat meer aandacht op gevestigd wordt tijdens zo'n evenement. Mag ik u daarom zelf meenemen naar het bos en u iets vertellen over mijn liefde voor bomen?

Als je mij als kind verteld had dat ik ooit nog eens dit stukje zou schrijven, ik zou het niet gelooft hebben. Ik was toen namelijk bang van bossen. Dat had alles te maken met mijn oma. Die voelde zich kiplekker in het bos. Ze kwam uit een arm gezin in een dorp nabij de grens tussen Tsjechië en Polen, dat hun dieet aanvulde met wat er in de omliggende bossen te vinden was. Ze had zo een groot deel van haar jeugd in het bos doorgebracht. Maar vooral, ze had een ongelooflijk goed richtingsgevoel. En dat was nu net het probleem. Als oma in een bos ging wandelen, dan deed ze dat dwars door dat bos heen, in plaats van netjes over de paden. Ik werd daar doodsbang van. Genieten was er niet bij, want ik dacht de hele tijd: we komen dat bos nooit meer uit. Ik heb dat richtingsgevoel immers niet: als ik, zelfs in een bos dat ik goed ken, twee meter van het pad afwijk, weet ik al niet meer waar ik ben. Ik kan me nochtans zeer goed oriënteren, maar alleen als er wegen zijn.

Ik besloot dat bossen en bomen niks voor mij waren. En als oma zo nodig het bos in moest, bleef ik in de auto wachten met een goed boek. Tot ik eens als student in mijn

eentje de reis maakte naar het verre Oost-Duitsland, waar oma's familie na de oorlog terechtgekomen was. Het was donker toen ik toekwam. Echt donker, want de vroegere DDR deed niet mee aan onze Westerse orgie van nachtelijke straatverlichting. Door de ramen van de Trabi zag ik de donkere naalddwouden voorbijflitsen, met hier en daar wit oplichtende berkenstammen. En plots was ik verliefd. Op bomen. Voor altijd. Ik vind bomen nog steeds de allermooiste wezens op onze planeet.

Toch heeft het nog enige tijd geduurd voor ik me alleen in bossen durfde te wagen. Ik zat nog steeds met die angst om te verdwalen. Die is pas verminderd toen ik een cursus volgde over het herkennen van bomen. Als ik nu van het pad afwijk, zie ik me niet meer omringd door een muur van groen en bruin. Nu zie ik links een els, rechts een wilg, en dat helpt.

Vanaf toen ben ik het groen in mijn omgeving beginnen verkennen. Het Tangebeekbos en de -vallei, Dorent-Nelebroek, het Floordambos, de vele veldwegeltjes van Houtem, ... Tientallen keren was ik er al, maar elke wandeling is anders. Die keer dat ik een vriendin meenam naar het Tangebeekbos en we niet wisten waar we moesten stappen omdat het er krioelde van babykikkertjes. Of die keer in het Floordambos dat ik op een stam iets zag dat op een knoest leek, maar dat een kanjer van een slak bleek te zijn. En er is altijd iets om van te snoepen: een mals beukenblaadje, vlierbloesem, bramen, meidoornbessen, ... Gaat u mee? Of neemt u mij mee naar de bossen en bosjes in uw buurt?

TEKST Fatima Ualgasi ■ FOTO Filip Claessens

i **Reacties?** Mail naar randkrant@derand.be

zal zowat één miljoen euro kosten. ► In het buurthuis Ommekaar in **Buizingen** is het *Omme-Karretje* geopend, de eerste sociale kruidenier in de regio waar mensen die het niet breed hebben goedkoop levensmiddelen en hygiënische producten kunnen kopen. ■ JH

Lander Piccart, voorzitter Vlaamse Jeugdraad

Expert in jong zijn

Jongeren zijn wel degelijk begaan met wat er rondom hen gebeurt. Ze zijn bekommerd over de toekomst. Lander Piccart (21) uit Merchtem ligt wakker van de dingen waar veel jongeren wakker van liggen; en niet alleen omdat hij zelf jong is.

TEKST Ines Minten ■ FOTO Filip Claessens

Als voorzitter van de Vlaamse Jeugdraad werkt Piccart adviezen uit voor ministers en beleidsmakers over allerhande thema's die kinderen en jongeren aangaan. 'Ik vind dat jongeren te weinig betrokken worden bij het beleid.' We ontmoeten Piccart op een terras in Brussel. Hij is net terug van een strategische tweedaagse van *De Ambrassade, het bureau voor jonge zaken*, dat ook de Vlaamse Jeugdraad ondersteunt. We treffen hem druk in gesprek boven schema's en documenten. Tussendoor blokt hij voor een examen in zijn studierichting Agogische wetenschappen. En als het even kan, staat hij een dag per week achter de kassa van de Standaard Boekhandel in Merchtem. 'Als jongere wil je toch ook iets extra's om van te leven. Mijn engagement steek ik verder in vrijwilligerswerk.'

Grotere schaal

In oktober 2011 werd Piccart verkozen als een van de 24 vertegenwoordigers in de Vlaamse Jeugdraad, het officiële adviesorgaan voor de

Vlaamse regering en de spreekbuis van jongeren in Vlaanderen. 'Ik was in Merchtem actief als leider bij de KSJ, in het jeugdhuis, in de lokale jeugdraad. Hoe gaat dat? Je sluit je aan bij de jeugdbeweging waar je vrienden naartoe gaan. Later word je leider. Vervolgens leer je het jeugdhuis kennen en voor je het beseft sta je daar te tappen en neem je allerlei andere taken op. Als vertegenwoordiger van de lokale jeugdbeweging was ik intussen ook in de lokale jeugdraad terechtgekomen en dat vond ik fijn: nadenken over de dingen die belangrijk zijn voor kinderen en jongeren. Tenslotte zit je daar met allemaal experts aan tafel. Experts in jong zijn.'

Op een dag zag Piccart op facebook een oproep van de Vlaamse Jeugdraad, die kandidaat-vertegenwoordigers zocht. *Waarom zou ik het eens niet proberen op iets grotere schaal?* In zijn presentatietekst op de verkiezingsdag benadrukte hij hoe belangrijk hij het vindt om de kloof tussen jongeren en het beleid kleiner te maken. 'Ik had die dag het gevoel dat de andere kandidaten veel meer wisten over al die thema's, er meer mee bezig waren, en ook meer geëngageerd waren op het Vlaamse niveau dan ik.' Maar kijk, hij was erbij, en even later werd hij ook nog tot voorzitter van de Jeugdraad verkozen. Zijn mandaat ging van start op 1 januari 2012 en loopt drie jaar. 'Een hele wereld ging open. Ik heb veel nieuwe dingen en interessante mensen leren kennen. Ik heb geleerd om vergaderingen te modereren en interviews te geven. Ik ben altijd een vlotte babbelaar geweest die een groep goed aanvoelt, maar je hebt toch wat trucs nodig om je er volledig in te kunnen smijten. Ik heb die kans gekregen in de Jeugdraad. Het is een heel positieve ervaring.'

Kloof verkleinen

Voor veel jongeren is politiek en alles wat daarmee te maken heeft behoorlijk ver-van-hun-bed. Dat wil volgens Piccart allesbehalve zeggen dat kinderen en jongeren onverschillig zijn voor de thema's waar politici mee bezig zijn. 'Ze liggen wel wakker van dingen die ze in de media lezen of horen, hun toekomst of problemen waarmee ze geconfronteerd worden', benadrukt hij. 'Het is de drempel tot het beleid die te hoog is en het voor jonge mensen moeilijk maakt om hun stem te laten horen. Het beleid is niet geschreven op maat van jongeren. Politici gebruiken moeilijke woorden en werken in complexe structuren. Dat maakt het voor kinderen en jongeren moeilijk om hun mening of ongenoegen te uiten en de samenleving mee vorm te geven.' Ze zoeken wel andere wegen, zoals de sociale media. 'Dat is goed, maar ik denk dat er nog heel wat meer kan gebeuren opdat jongeren de samenleving actiever kunnen helpen vormgeven. Ze moeten op hun eigen maat hun wensen, noden en behoeften duidelijk kunnen maken. En dan nog liefst zonder onmiddellijk vastgepind te worden op een politieke kleur.'

Gevraagd en ongevraagd

De Jeugdraad werkt in twee richtingen. De Vlaamse regering is verplicht om het advies van de Jeugdraad te vragen over alle dossiers die raken aan de leefwereld van jongeren. De Jeugdraad geeft ook uit zichzelf advies over thema's waar de beleidsmakers misschien niet onmiddellijk zelf mee bezig zijn, maar die wel aandacht verdienen. 'Om die adviezen te bepalen, trekken we naar scholen, speelpleinen en andere plaatsen waar kinderen en jongeren samenkomen. We vragen hen hoe zij de dingen ervaren, wat ze ervan vinden. Met al die meningen gaan we aan de slag en schrijven we onze adviezen.'

Zo kwam de Vlaamse Jeugdraad onlangs met een advies rond burgerschapsvorming. Veel jongeren blijken te snakken naar praktische kennis over de maatschappij: hoe werken belastingen en hoe vul je een belastingaangifte in? Wat doet een ziekenfonds, hoe en waarom sluit je je erbij aan? 'Een jongere die het huis uit gaat, komt terecht in een ingewikkelde samenleving met veel verschillende structuren. Opeens moet je allerlei zaken in orde brengen waarmee je nog nooit in aanraking bent

FR Expert en jeunesse

'J'estime que les jeunes sont trop peu impliqués dans la politique', explique Lander Piccart de Merchtem. 'Les jeunes se sentent effectivement concernés par ce qui se passe autour d'eux. L'avenir les préoccupe.' En tant que président du Vlaamse Jeugdraad, Piccart élabore des avis à l'intention des ministres et des décideurs politiques sur les thèmes les plus variés concernant les enfants et les jeunes. 'Pour de nombreux jeunes, la politique et tout ce qui tourne autour est très éloignée de leurs préoccupations. Ce

qui ne veut pas dire que les enfants et les jeunes sont indifférents aux thèmes traités par les hommes et les femmes politiques. Il est un fait qu'ils se sentent concernés par ce qu'ils lisent ou entendent dans les médias, par leur avenir ou par les problèmes auxquels ils sont confrontés, mais les hommes et les femmes politiques utilisent des mots compliqués et travaillent dans des structures complexes. L'accès à la politique est difficile, de sorte que les jeunes ont du mal à faire entendre leur voix.'

gekomen, omdat voordien je ouders ervoor zorgden. Veel jongeren willen dit soort zaken graag vernemen tijdens hun schooljaren.'

Zo'n advies gaat dan naar de betrokken ministers en hun kabinetten. Wat er daarna mee gebeurt, verschilt van keer tot keer. 'De minister van Onderwijs laat dan bijvoorbeeld weten dat hij het gelezen heeft en zegt erbij welke punten hij interessant vindt en wil toepassen. Soms botsen de meningen en dan neemt de minister in kwestie het advies niet ter harte. Gewoonlijk motiveert hij of zij dan ook waarom dat het geval is. Of die motivatie bij elk kabinet altijd even onderbouwd is, laat ik in het midden.'

GAS-debat: niet gesloten

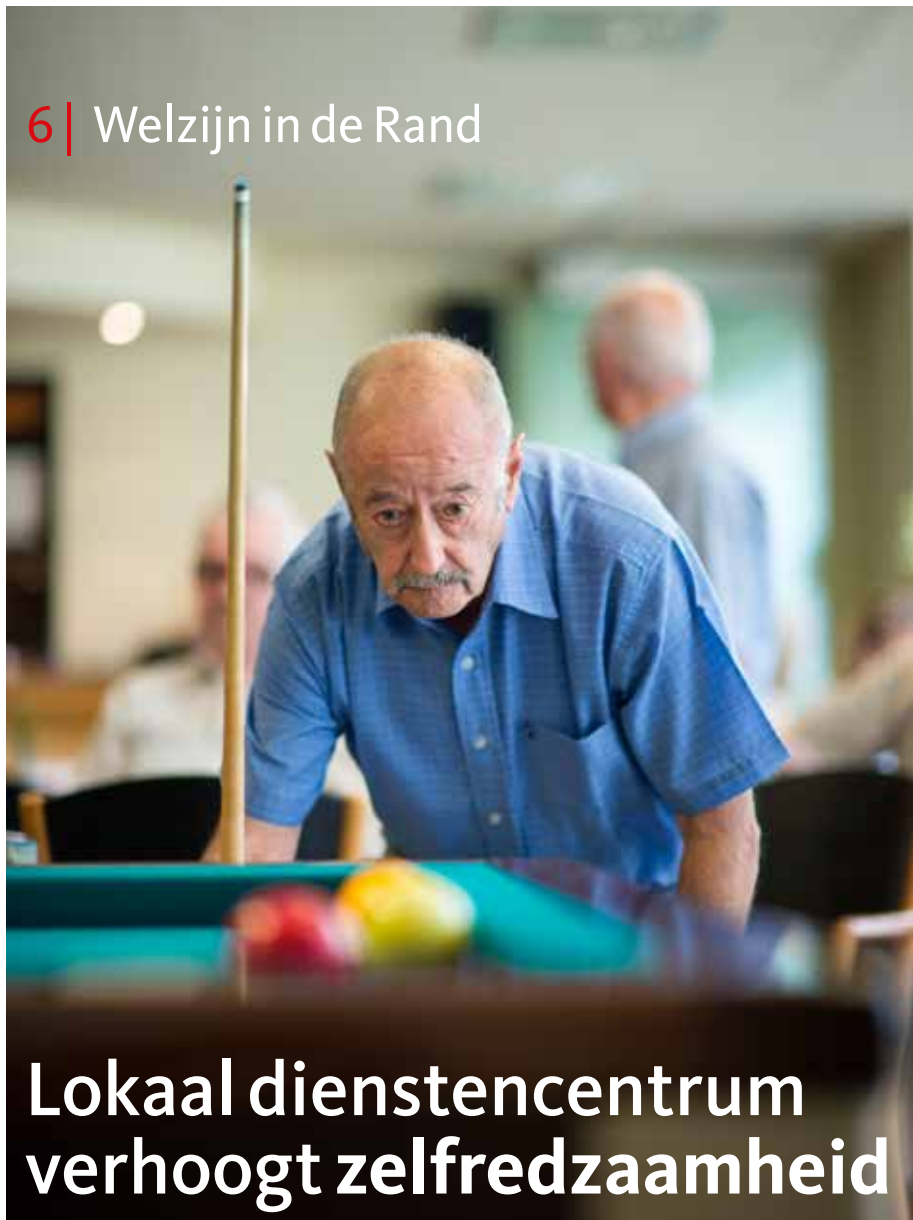
Onlangs stonden alle lijnen roodgloeiend over het wetsvoorstel van de GAS-boetes. De Vlaamse Jeugdraad was eensluidend tegen en liet dat op alle mogelijke manieren weten. 'Het was fenomenaal hoe we rond dat thema de publieke opinie hebben kunnen beïnvloeden en mensen tot nadenken hebben aangezet. Wat betekent die hele GAS-wetgeving en waarom zijn wij er zo tegen gekant?' Het moet toch frustrerend zijn om in het middelpunt van zo'n storm te staan, het middenveld en een groot deel van de bevolking op je hand te weten en dan op volksvertegenwoordigers te

stuiten die je adviezen en al die protesten straal negeren? Piccart heeft het niet graag over frustratie. 'Natuurlijk was ik ontgoocheld dat onze volksvertegenwoordigers de wet toch gestemd hebben. 213 middenveldorganisaties hebben zich tegen het wetsvoorstel uitgesproken en ook de jongerenorganisaties van de partijen zelf. We hebben dus echt wel iets in beweging gezet. Uit zoveel steun put je energie om door te gaan.' De Vlaamse Jeugdraad houdt het GAS-debat op de agenda, want een gestemde wet is nog geen eindpunt. 'De gemeentebesturen moeten de wet nog toepassen', zegt Piccart. 'Ze zijn verplicht om de lokale jeugdleden om advies te vragen. Dat is het enige doekje voor het bloeden dat we uit de brand hebben weten te slepen. Er is dus nog ruimte om de wet op een verstandige manier toe te passen. Nu willen we zoveel mogelijk voorkomen dat burgemeesters zich sheriffs wanen en naar eigen goeddunken een invulling geven aan de GAS-boetes.'

Ruimte voor ontluiken en blunderen

Andere thema's die hoog op de agenda van de Vlaamse Jeugdraad staan, zijn jongerenwerkloosheid, mobiliteit, wonen en *regulitis*, de berg regels en documenten waar je je door moet worstelen, bijvoorbeeld als je een fuif wil organiseren. Een thema dat Piccart na

aan het hart ligt, is *ruimte*. 'Onderzoek toont aan dat kinderen 25 jaar geleden dubbel zoveel buiten speelden als nu. De publieke ruimte staat erg onder druk, terwijl kinderen en jongeren net veel plaats nodig hebben om zich te ontplooiën.' En het blijft niet bij fysieke ruimte. 'Jongeren hebben even goed psychische ruimte nodig om fouten te maken, om te experimenteren en al eens met hun gezicht tegen de muur te lopen. Ook dat is belangrijk voor hun ontwikkeling. Ik vertrek graag vanuit de krachten en mogelijkheden van jongeren, niet zozeer vanuit een klacht, want dat gebeurt al zoveel. Krachten en competenties van jongeren blijven nog te vaak onopgemerkt, zowel door de omgeving als door de jongeren zelf. Velen vinden het moeilijk om over zichzelf te zeggen: *Ik ben daar goed in. Ik kan dat*. Daar liggen nog veel onbenutte kansen, bijvoorbeeld voor het onderwijs of de jeugdbeweging, omdat kinderen en jongeren vaak net daar de ruimte krijgen voor spel en experiment die hun talenten kunnen blootleggen.'

Lokaal dienstencentrum verhoogt zelfredzaamheid

Zes gemeententent in de Rand hebben één of meerdere lokale dienstencentra (LDC) uitgebouwd. Zo'n centrum helpt ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. TEKST Gerard Hautekeur ■ FOTO Filip Claessens

RandKrant sprak met Karin Poldervaart van Sint-Pieters-Leeuw en Mario Deboodt van Grimbergen. Poldervaart startte 31 jaar geleden als centrumleidster van 't Paviljoentje in Ruisbroek, het eerste lokale LDC van Vlaams-Brabant, en coördineert in haar gemeente Sint-Pieters-Leeuw inmiddels drie lokale dienstencentra. Deboodt was eerst vier jaar actief in een LDC in de Brusselse Noordwijk en is 21 jaar centrumleider van LDC Ter Borre in Strombeek-Bever.

Fit en gezond

Op de dag van het interview in het LDC 't Paviljoentje straalt de zomerzon. Vijf ploegen zijn buiten petanque aan het spelen. 'Dit is een van de meest succesvolle bewegingsactiviteiten waar mannen en vrouwen samen sporten,' verduidelijkt Poldervaart. 'Alle activiteiten die

met bewegen te maken hebben, zijn sterk in trek.' Het houdt mensen fit en gezond beaamt Deboodt. Het aanbod aan recreatieve activiteiten in het LDC is indrukwekkend: gaande van gezelschapsspellen over sport tot schilderen, naaien, breien, tekenen en fotograferen. Opvallend is dat al die activiteiten rond vrijwilligers draaien. In beide centra gaat het om een dertigtal vrijwilligers. 'Hun rol is erg uiteenlopend: van praktische zaken zoals folders plooiën, enveloppes versturen, tafels klaar zetten en afruimen, tot de permanentie doen in de bar en de verantwoordelijkheid opnemen van een club. De vrijwilligers zijn onmisbaar voor de werking van een LDC en worden erg gewaardeerd.'

Ontmoetingsruimte

Het kloppend hart van het LDC is de ontmoetingsruimte. Je vindt er de cafetaria. Hier worden ook de warme maaltijden geserveerd. 'Het

LDC biedt elke dag warme maaltijden aan. In Ter Borre zijn er 120 gebruikers. In totaal gaat het om 18.000 maaltijden per jaar. Wie minder mobiel is, kan in Sint-Pieters-Leeuw tegen een vergoeding gebruik maken van de vervoerdienst van het LDC. Eerder dan de warme maaltijd aan huis te leveren, geven we de mensen de kans om samen met anderen te eten. Het doorbreekt hun sociaal isolement.' Zowel in Ter Borre als in 't Paviljoentje komen er verschillende mensen uit de aanpalende serviceflats eten in het LDC en ze nemen tevens deel aan gemeenschapsactiviteiten. Poldervaart en Deboodt zijn ook verantwoordelijk voor het beheer van de serviceflats.

De activiteiten zijn belangrijk voor het sociaal contact en gaan de vereenzaming tegen. Als Jan of Marie niet komen opdagen op de petanque, de bridgenamiddag of de schaakclub informeren andere leden spontaan naar het wel en wee van de betrokkene. Bij ziekte brengen ze hen een bezoek of doen ze de boodschappen. Een belangrijke leidraad in de werking van het LDC is immers de zelfredzaamheid van ouderen. Daarom kan je bij een LDC ook terecht voor een voetverzorging, is er een kapsalon en een wassalon. Daarnaast organiseert het centrum informatienamiddagen over premies voor energiebesparing, goedkope leningen voor renovatie en computerlessen. Ter Borre is erkend als openbare computerruimte waar mensen gratis kunnen surfen. Dankzij de ICT-aanbod kunnen ouderen via internet in contact blijven met (verre) familie en vrienden.

Buurtgericht

Een LDC moet rekening houden met de nieuwe ontwikkelingen in de buurt. Zo wordt het aantal mensen van niet-Belgische afkomst groter. Zij moeten zich in de lokale samenleving kunnen integreren. Zowel Ter Borre als 't Paviljoentje nemen hiervoor vernieuwende initiatieven. Het Café Combinne in Strombeek-Bever is een internationaal praatcafé waar je Nederlands kunt oefenen en er praten over je werk, hobby's, familie, en land van herkomst. 't Paviljoentje in Ruisbroek organiseert een praatgroep, bestaande uit allochtonen en westerse dames. Voorts is er het gemengde naaiatelier met Belgen en allochtonen. Voor Poldervaart en Deboodt staat het buiten kijf dat een LDC in de Rand moet inspelen op de toenemende diversiteit. Ze wijzen echter meteen op de financiële beperkingen. Een erkende LDC krijgt een subsidie van de Vlaamse overheid, maar het is vooral door de financiële inbreng van de betrokken gemeenten en OCMW's dat de dienstencentra goed functioneren. In tijden van besparing is dit een uitdaging.

AGENDA
OKTOBER
2013

Uit

in de Rand

Ieder zijn waarheid

THEATER

Politici duiken niet alleen op in maatschappelijke debatten, maar ook in variétéschows en spelprogramma's op televisie. Knaagt dat niet aan hun geloofwaardigheid?

Met *Recht zal zijn wat ik zeg!* betreedt **Theater Malpertuis** het politieke forum. Tijdens de verkiezingsperiode speelt het gezelschap de voorstelling in alle Vlaamse provinciehoofdsteden, telkens gevolgd door een gesprek tussen het publiek en politici uit de streek. In CC Strombeek wordt dit controversieel stuk al begin oktober opgevoerd. 'Uitgangspunt is het historisch materiaal uit het boek *Leden van de jury*, een compilatie van beroemde pleidooien uit de oudheid', licht regisseur **Piet Arfeuille** toe. 'De tekst die we gebruiken, zorgde in 336 voor Christus voor de nodige ophef. De originele versie bevat 140 pagina's; ik korte hem in tot twintig bladzijden. Anders zou de voorstelling veel te lang uitlopen.'

De centrale vraag luidt: welke houding moeten we aannemen tegenover het populistische gedrag van vele politici? **Thomas Janssens** en **Matthias Meersman** ontpoppen zich als meesterlijke sprekers. Zij treden in het voetspoor van Demosthenes en zijn felste tegenstander Aischines. Wanneer de politicus Ktesiton een collega in het theater met een gouden krans wil eren omwille van zijn verdiensten voor het volk wekt dat heel wat wreveld op. 'Alsof je één van onze ministers

in de Bourla op een officiële ceremonie met een ereteken zou bedanken', zegt Arfeuille. 'Dat zou ongepast zijn. Vlug zou het vermoeden ontstaan dat de hommage een misstap of frauduleuze activiteiten moet toedekken. Dat hij het volk dient, is de normaalste zaak van de wereld en moet niet in de verf worden gezet, zeker niet in een schouwburg, die is gereserveerd voor acteurs.'

Zonder belerend te worden, hoopt de theatermaker het publiek met dit soort producties aan het denken te zetten. 'We gaan er echt tegenaan, want politici moeten hun beloften met hart en ziel proberen waar te maken. Daartoe hebben de burgers hen opgeroepen.' Het decor lijkt afwisselend op een rechtszaal, een keuken en een televisiestudio. 'Verwacht geen discussie zoals in *De Zevende Dag* of *Terzake*. Daar ontaardt haast ieder debat in een polemisch spel. Voor de camera doen de politici van de verschillende partijen alsof ze elkaar niet kunnen luchten. Na afloop blijken ze de beste maatjes, die gezellig gaan tafelen. Hun geveinsd pingpong spel doorprikken we moeiteloos.' De technicus noteert ijverig onder welke uitspraken hij een lachband moet plaatsen. De muziek van Freddie Mercury en Queen vervult een satirische functie in ons verhaal.' ■ LUDO DOSOGNE

VR · 4 OKT · 20.30

Recht zal zijn wat ik zeg!

Theater Malpertuis
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

Zwoele souljazz sprookjes

MU
ZIEK

Als dochter van een Italiaanse vader en een Belgische moeder verenigt **Sarah Ferri** het zuiders met het meer beheerste temperament. Billie Holiday, Nina Simone en Ella Fitzgerald zijn van kindsbeen haar grote voorbeelden. Ondertussen verdiept ze zich in sagen en sprookjes. In gedachten dwaalt ze door onherbergzame streken, waar ze bizarre creaturen ontmoet. Op warme zomeravonden belandt ze in doorrookte folkcroegen. Ze luistert er vol bewondering naar de overgebleven troubadours. Ook verpandt ze haar hart aan de djangoklanken en de dansritmes van de zeldzame zigeunerjazzmuzikanten. Als ze uiteindelijk zelf kiest voor een zangcarrière wil ze zich niet beperken tot een duidelijk afgebakende stijl. Liever trakteert ze haar publiek op zwoele souljazz, gekruid met sappige anekdotes. Voor haar *Ferri Tales* kan ze rekenen op een hondstrouwe, vijfkoppige band. Ze kermt, fluistert, kraait en zingt haar songs in een oerdegelijke fiftiesmicrofoon. Het is uitkijken naar haar nostalgische kleedjes, die bij een zachte bries gaan wapperen. ■ LD

Sarah Ferri

WO · 16 OKT · 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

VR · 18 OKT · 20.30

Humbeek, Eldorado, 02 263 03 43

De risico's van zelfopoffering

© MARIAN COPPIETERS

THEATER

Het Gentse theatergezelschap **Corpus Ca** portretteert in *Lee* de echtgenote van de Amerikaanse kunstenaar Jackson Pollock. Dat haar man het boegbeeld werd van de abstract expressionistische schilderijstijl heeft hij grotendeels aan haar te danken. Lee Krasner offerde zich uit liefde volledig voor hem op. Ondanks haar altruïstische opstelling en de voordelen, die hij eruit putte, werd ze door hem niet bemind. Hij hield er een minnares op na, die door Lee Krasner werd getolereerd zonder dat beide vrouwen elkaar ook echt hebben ontmoet. Regisseur **Jelle De Grauwe** inspireerde zich op een filmdocumentaire over de abstracte expressionist. **Saskia Verstiggel**, **Sofie Van den Bossche** en **Tom Van der Velde** focussen op de complementaire karaktertrekken van de personages zonder er een duidelijke driehoeksverhouding uit te distilleren. Er wordt weinig gesproken. De lichaamstaal is daarentegen veelzeggend. Door de belichting worden de gezichtstrekken, de houdingen en de gebaren uitvergroot. Zelfopoffering wordt niet als een deugd, maar als een vorm van naïef, onderdanig gedrag voorgesteld. ■ LD

WO · 23 OKT · 20.30

Lee

Corpus Ca.
Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

Witte composities om op te dansen

MUZIEK

In het kader van het Festival van Vlaanderen speelt **Revue Blanche** composities van Manuel de Falla, Luciano Berio en Jacques Ibert, die voortborduren op de Spaanse volksmuziek. Vaak kan er op gedanst worden. 'Deze toondichters tasten de grenzen af', zegt harpiste **Anouk Sturtewagen**. 'Zij baseren zich op bestaand materiaal, maar schreven ook werk dat volledig authentiek is en aanleunt bij de Arabische of de Italiaanse stijlen. De bolero, de zarzuela en Don Juan zijn nooit ver weg. Soms kan je

zelfs gewagen van krachtdadige *Zorromuziek*.' Het Brusselse ensemble ontstond in 2010. 'Ik moet toegeven dat onze naam misleidend klinkt. We brengen geen revue, maar een klassiek concert. Revue Blanche was een progressief kunsttijdschrift dat van 1889 tot 1903 verscheen. Er werd voor het woord *wit* gekozen omdat het verwijst naar een maagdelijk, wit blad, waarop nog alles kan worden ingevuld. Voeg alle kleuren samen en je krijgt wit. Vandaar.' De prestigieuze ruimte van het Koloniënpaleis garandeert alleszins een bijzondere akoestische ervaring. ■ LD

WO · 16 OKT · 20.00

Revue Blanche

Festival van Vlaanderen
Tervuren, Koloniënpaleis,
02 766 53 47

Als zaden spreken

EX
PO

Nadat ze haar sporen verdiende met *Groene omzwervingen* nodigt de Brusselse tentoonstellingsmaakster **Sandrine De Borman** het nieuwsgierige publiek uit op de interactieve expo *Als zaadjes konden spreken*. 'Vanuit zoveel mogelijke invalshoeken krijg je info over kleine en grote zaden, zaaigoed, zaadbanken en genetisch gemanipuleerd zaad', vertelt Koens Es, communicatieverantwoordelijke van de Nationale Plantentuin. 'Zaadjes groeien, reizen, maken muziek, vullen een slaapzak of zijn geneeskrachtig. Belangrijk is het onderscheid tussen zaden en vruchten. De steen van de perzik behoort tot beide: de buitenste laag is vrucht; alleen de amandelvormige kern wordt als zaad beschouwd, want zij bevat genetisch materiaal van vader en moeder perzik. Naast de helikopterzaadjes van de esdoorn, die door

de wind ruim worden verspreid, tonen we ook het grootste zaad ter wereld: een dubbele kokosnoot.' Bezoekers kunnen de meeste zaden voelen, ruiken en proeven. Opmerkelijk zijn de kunstwerken die op basis van papierpulp tot stand kwamen en waarin ontkiemende zaden zijn verwerkt. Blikvanger in het artistieke luik is een antarctisch landschap met esdoornvruchten en pinguïns. De Nederlandse fotograaf **Maarten Strack Van Schijndel** verrast met uitvergroete beelden van zaden in een zadenbank. Terwijl in Europa zaden terug te vinden zijn in het dagelijks brood duiken ze in Afrika ook op in gezelschapsspelletjes. ■ LD

TOT 24 OKT
Als zaadjes konden spreken

Meise, Nationale Plantentuin,
www.plantentuinmeise.be

Straffe bigband klanken

JA
ZZ

Ze zijn dun gezaaid: gevierde theateractrices met een extreem zangtalent. In de bizarre voorstellingen van het Mechelse gezelschap Abattoir Fermé verschijnt **Tine Van den Wyngaert** als een excentriek, hardleerse diva, die de heren naar haar hand zet. Beklemmend was haar rol in *A brief History of Hell*, dat geselecteerd werd voor het jongste Theaterfestival. Dat haar stem wonderen doet, bewees ze ten overvloede in *Ghost*. Om haar vurig temperament volledig te laten open bloeien, werpt ze zich nu ook op het bigband repertoire. Ze stapte in een ongewone outfit het podium

op, tast met haar ogen het publiek af en neemt de pose aan van een volleerde variétézangeres. Of ze de afgedankte pluimen van de Folies Bergère of de Moulin Rouge meebrengt, blijft een geheim. Haar knapzak daarentegen puilt uit van stevige songs als *Big Spender* en *Get Happy*. Ze strooit haar muzikale waren kwistig rond en zoals het bij een geroutineerde zangster past, bewaart ze de mooiste songs voor de finale. ■ LD

ZO · 20 OKT · 20.30
Tine vs. The Big Band

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

Rood
en spelen

Red de wereld is een monochroom, maar alerm minst monotoon en zelfs een zeer ambitieus en veelkantig project van **Compagnie Maandacht**. Op papier is het een *meezing*, *dans- en (voor)leesboek* dat de geneugten van de luister-cd en het prentenboek combineert. Wie dat boek koopt (*), kan dus thuis al een eindje meefluiten, maar de echte fans zijn vast ook geïnteresseerd in het bijhorende theaterconcert *RED!*

RED! vertelt aan de hand van een reeks diverse liedjes het verhaal van een superheld die op zijn borst niet met de S van Superman rondloopt, maar met de R van zijn naam Red of Reddy. Zijn favoriete kleur is dan ook niet blauw, maar rood: de kleur van het alarm waardoor Red zich telkens weer geroepen voelt om her en der mensen te gaan redden en zaakjes te gaan regelen. Dat gaat dan van het redden van een vliegje uit een plas, over het verhelpen van de tandpijn van de tandenfee en van de levensbedreigende vapeurs van de verschrikkelijke sneeuwman, tot het herstellen van het licht op de maan. Reddy is niet bang en plakt de grootste schurken achter het behang.

Op het podium zingen **Lennaert Maes** (als Reddy) en **Fleur Hendriks** (als zijn ook al rood aangelopen buurmeisje Lily). Achter de bas, die in vele liedjes nadrukkelijk doorklinkt, herkennen we **Axl Peleman**. En achter achter de bas worden op een groot scherm de onnavolgbare illustraties geprojecteerd die tekenaar **Tom Schamp** maakte voor het hele project. ■ MB

WO · 9 OKT · 15.00

Red (+4j)

Compagnie Maandacht

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

(*) het boek op
www.randkrant.be/

Arts en crafts revisited

RELEGEM Een bouwheer die een geïnspireerd architecte carte blanche geeft, kan een verbluffend resultaat opleveren. Tien jaar geleden ging Frank Vanbegin in zee met Paul Bogaert van architectenteam Eureka voor de realisatie van een woning voor zichzelf en zijn moeder op een perceel met prachtig uitzicht op de Relegemse velden. Bogaert maakte een uitgepuurd totaalontwerp met aandacht voor de tactiliteit van de materialen. Hij integreerde de woning in het rurale landschap met vanaf de straatkant een groene helling en groendak tegen een roodbruin betonvolume met houten zijgevel. De betongevel vertoont de textuur van de houten planken in de bekisting. Een glazen gang deelt de woning op in een wooneenheid voor de moeder en de hoofdwoning. De architect opteerde voor het gebruik van zo weinig mogelijk materialen. Ruw gegoten beton voor de wanden en het dak, gepolijst beton voor de vloeren en veel glaspartijen. De beeldende ingrepen van de architect en de smid Louis Broothaers van Broobo geven de woning extra karakter. Bogaert giet zijn handtekening van speelse, vloeiende lijnen in de dakplaat. Broothaers smeedt naar dat lijnenspel een ballustrade. Hij realiseert eveneens de zwevende tafel van gepolijst beton en de bovenhangende stalen lichtkolom. Architectuur, kunst en ambacht ontmoeten elkaar in deze woning, gaan samen, en dat voel je. De betonnen brievenbus op stalen pootjes langs de straat is hiervan het sympathieke visitekaartje. ■ TDW

Het lichaam, zoals wij het

VARIA

Europalia India kostte de organisatoren meer dan drie jaar voorbereiding.

Dat is het dubbele van de vorige edities van dit veelgelaagd artistiek festival. Het pendelverkeer tussen New Delhi en Zaventem was intens en tijdrovend, maar 'zoiets heb je dus nog nooit gezien'.

Om de immense stenen sculpturen van goden en mythische wezens tijdig in Brussel te krijgen, waren de vliegtuigen die Europalia inzette te klein. Pas nadat ze in stukken waren gezaagd, konden ze worden vervoerd.

'Wat we tonen, heb je nog nooit gezien', zegt directeur-generaal Kristine De Mulder. 'Voor de expo *India belichaamd* staat het lichaam centraal. Uit elke religie selecteerden we driehonderd uitzonderlijke stukken. Alleen de islam, die dit soort uitdrukkingmiddelen verbiedt, is beperkt vertegenwoordigd.' Dat aan vele beelden magische krachten worden toegedicht, is voor de nuchtere Westering moeilijk te begrijpen. 'Heel wat beelden

worden in tempels en op festivals vereerd. Vaak worden ze kleurrijk versierd en in processies rondgedragen. Van die rijkelijk uitgedoste sculpturen belandt het merendeel na afloop in het water. Het aantal goden loopt op dit ogenblik in de honderduizenden en nog iedere dag komen er bij.'

Een belangrijk luik is gewijd aan de *sadhi's*, mannelijke asceten, die zich hebben losgemaakt van hun kaste om door reinheid de essentie van de werkelijkheid te ervaren. 'Sommigen zijn geëvolueerd tot evenwichtskunstenaars, die schijnbaar moeiteloos op één been staan. Vaak worden ze als heiligen beschouwd. Ze herinneren de medemens aan de vergankelijkheid van het bestaan. Zelden of nooit knippen ze nog hun haar. Om in hun levensonderhoud te voorzien, moeten ze bedelen.'

Het hindoeïsme overvleugelde de andere godsdiensten. In de heilige boeken wordt de weg getoond naar de verheerlijking in de liefde. Bijzondere aandacht gaat uit naar de mythische verhalen van de Ramayana en de Bhagavad Gita. 'In tegenstelling tot de heersende trend heeft elke Europalia tentoonstelling een Indiase en een Westerse curator', benadrukt Kristine De Mulder. 'Na het grootschalige

Het vergankelijke leven

THEATER

In *An Old Monk* brengt **Josse De Pauw** een ode aan het vergankelijke leven.

Hij profileert zich niet als een monnik, zoals de titel doet vermoeden, maar verwijst naar de vermaarde jazzcat Thelenious Monk (1917-1982). Daarom brengt hij ook muzikant **Kris Defoort** mee, die met zijn tussenkomsten de bewegingen en de meditatieve beschouwingen inkleurt. Hij moet zijn choreografie aanpassen aan het vege lijf, dat iedere dag veeleisender wordt. Zijn lichaam draagt de sporen

van een druk bestaan. **Bache Jespers** heeft het vanuit tientallen gezichtspunten gefotografeerd. Kunstenaar **Benoit Van Innes** heeft de foto's vervolgens met meerduidige verfstreken bewerkt. Het resultaat is zowel op het podium als op een aparte tentoonstelling te zien. De Pauw heeft geen last van de maatschappelijke schoonheidsnormen. Hij trommelt als een jazzpianist op zijn uitdijende lijf of hij streelt het zonder strijkstok met de handpalmen of de vingertoppen. Thelenious Monk zou er zeker blij mee zijn geweest. ■ LD

DO · 31 OKT · 20.30

An Old Monk

LOD/ Josse De Pauw en Kris Defoort
Grimbergen,
CC Strombeek,
02 263 03 43

niet veel zien

India Festival in Londen in het begin van de jaren 1980 lieten de Indiase tentoonstellingbouwers alle projecten over aan hun Europese collega's, maar Europalia pleit voor een evenwaardige samenwerking met de autochtone kunstenaars. Met die aanpak zou de diversiteit in de verschillende godsdiensten, voorstellingen en tijdsperiodes beter worden gerespecteerd. Naast de stenen en bronzen sculpturen zul je ook prachtige miniatures kunnen bewonderen, vooral uit de Moghol dynastie, die nauw aanleunde bij de Perzische cultuur. Een belangrijke historische breuklijn is de komst van de Portugese ontdekkingsreiziger Vasco da Gama, die in 1497 de Kaap de Goede Hoop omzeilde en enkele handelsposten stichtte. Zo werd de basis gelegd van de specerijenroute. Da Gama werd zelfs onderkoning.

Op de expo *Indomania*, die de fascinatie van het buitenland voor typisch Indiase curiosa belicht, worden twintig tekeningen van Rembrandt uitgesteld, die op Indiase miniatures zijn geïnspireerd. Daar wordt ook ingegaan op de hallucinerende meditatie momenten die The Beatles bij de Maharashi beleefden. Nog vreemder zijn de *Love Commando's*, die tot op de dag van vandaag verliefde koppeltjes bij de

© MARYSE PATTIER

familiale huwelijksonderhandelingen bijstaan.

Naast *India belichaamd* en *Indomania* wijdt Europalia ook gespecialiseerde tentoonstellingen en andere evenementen aan het water in de heilige rivieren, levende tradities, Bollywood, de Indiase toekomst en de diaspora. ■ LUDO DOSOGNE

4 OKT TOT 26 JAN

Europalia India

India belichaamd van 5/10 tot 5/1 en *Indomania* van 16/10 tot 26/1 in Bozar. Brussel, verschillende locaties, www.europalia.eu

Piep zingt de muis

KIDS

Muzikant en acteur **Pieter-Jan De Smet**, bluesveteraan **Roland Van Campenhout** en singer-songwriter **Frederik Sioen** mikken met hun liedjesprogramma *Door het hoge gras* op een kleuter- en kinderpúblic. Na lang beaard noemden ze hun trio **De Piepkens** omdat het naar de gulle zoentjes voor het slapengaan verwijst. Volwassenen mogen vanzelfsprekend meeluisteren. De muzikanten vertrekken van herkenbare melodieën, maar gaan tot jolijt van

het jeugdige publiek ook duchtig improviseren. De absurdistische teksten kietelen de lachspieren. De meeste songs hebben een hoog meezinggehalte. Met hun onverwachte muzikale koerswijziging willen de drie heren uittesten hoe groot hun kinderlijke verbeelding nog is. ■ LD

WO · 30 OKT · 15.00

Door het hoge gras (+5j)

De Piepkens

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

Emotionele en cerebrale vloeien samen

KLAS SIEK

De sacristie van de Abdij van Grimbergen blijkt de uitgelezen ruimte voor het concert van **Ewald Demeyere**. 'De salons, waar klavecinsten in de 18e eeuw werden uitgenodigd, waren niet groter', zegt de muziekleraar van het Antwerpse conservatorium. 'Een klavecimbel komt alleen tot zijn recht in een intimistische omgeving. Dat geldt zeker voor de Goldbergvariaties, een hoogtepunt in het oeuvre van Bach. Op een grandioze manier vloeien het emotionele en het cerebrale samen.

Na de aria, die kan worden opgevat als een sara-bande, volgen dertig variaties, die elk een wereld op zich vormen. Omdat de tempoaanduiding bij de aria ontbreekt, wordt dit gedeelte vaak te traag gespeeld. Ik let erop dat de versieringen niet de hoofdnoten worden.' Naar verluidt waren de Goldbergvariaties bedoeld om in Leipzig een graaf die aan slapeloosheid leed op een aangename manier te ontspannen. Hij ging te rade bij zijn klavecinst Johann Theophil Goldberg, die de opdracht door-sluisde naar Bach. Hoewel de anekdote door de

eerste biografen van de meester wordt bevestigd, twijfelen latere musicologen aan de echtheid ervan. De componist verwijst er immers nergens naar, hoewel hij opdrachtgevers en bestemmelingen meestal toch vermeldt. ■ LD

DO · 17 OKT · 20.30

Ewald Demeyere (klavecimbel)

Goldbergvariaties van J.S. Bach
Grimbergen, sacristie abdijkerk,
02 263 03 43

agenda

PODIUM

THEATER

DI · 1 OKT · 20.30

De Idioot

Lazarus
Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

Olga

De Koe
2 EN 3 OKT · 20.30
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30
DI · 1 OKT · 20.30
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR · 4 OKT · 20.30

Recht zal zijn wat ik zeg!

Theater Malpertuis
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

VR · 4 OKT · 20.30

Lichten uit!

David Weber-Krebs
Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

5 EN 6 OKT · 20.00

Liebe/Liebe

Tierlantijn
Meise, GC De Muze van Meise,
02 268 61 74

DO · 10 OKT · 20.30

Lange dagreis naar de nacht

Theater Antigone
Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

VR · 11 OKT · 20.15

Adem

Braakland/ Zhebuilding
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00
ZA · 12 OKT · 20.30
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

WO · 16 OKT · 20.30

Het geslacht Borgia II – Homo fatale

Toneelgroep Nunc
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR · 4 OKT · 20.30

Garmisch-Partenkirchen

SkaGen/ Mathijs F Scheepers
JVilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

VR · 18 OKT · 20.00

Geen pijn of wat dan ook

Ivo Victoria, Eva Mouton,
Arne Van Petegem
Meise, GC De Muze van Meise,
02 268 61 74

VR · 18 OKT · 20.30

Het Lortchersyndroom

afstudeerproject Fred Vanderlinden
Sint-Genesius-Rode,
GC de Boesdaalhoeve, 02 381 14 51

De diepte van het dal

Dimitri Leue, Warre Borgmans e.a.
ZO · 20 OKT · 20.30
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90
26 EN 27 OKT · 20.30 EN 15.00
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO · 23 OKT · 20.30

Lee

Corpus Ca.
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO · 31 OKT · 20.30

An Old Monk

LOD/ Josse De Pauw en Kris Defoort
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DO · 31 OKT · 20.30

Hunkerig

De Spelerij
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

KIDS

ZO · 6 OKT · 15.00

Koppie koppie

Villanella
Tervuren, GC Papeblok, 02 766 53 47

WO · 9 OKT · 14.00

De snoepjesfabriek (4-12j)

Dewa Entertainment
Drogenbos, GBS De Wonderwijzer,
02 333 05 70

WO · 9 OKT · 15.00

Red (+4j)

Compagnie Maandacht
Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

ZA · 12 OKT · 19.00

Le passage

Carré Curieux
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA · 12 OKT · 20.30

Knock-out (+8j)

Percossa
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO · 13 OKT · 11.00

Kinderhoogdag (3-12j)

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZO · 13 OKT · 15.00

Waar is knoester?

familiefilm
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

Hut

4Hoog
ZO · 13 OKT · 15.00
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90
ZO · 20 OKT · 15.00
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DO · 17 OKT · 19.30

De sjeik is rijk (+8j)

Tutti Fratelli/ Luxemburg
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO · 20 OKT · 13.00

De wonderbare reis van Niels (+3j)

Bronks
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO · 20 OKT · 13.30

Niels (+6j)

De Waancel
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO · 20 OKT · 14.00 EN 16.00

Harig hondje (+2j)

BonteHond
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO · 20 OKT · 15.30

De koekoek en de ooievaar (+5j)

Cie Arts & Couleurs
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA · 26 OKT · 19.00

Peter Pan (6-12j)

Theater Gnaffel
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZA · 26 OKT · 19.00

Griemelbal

Halloweenfeest voor kinderen
Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

ZO · 27 OKT · 11.00

Gelukkige verjaardag (+3j)

Eva Kaufman
Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

Smurfs 2 (3D)

familiefilm
ZO · 27 OKT · 15.00
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00
WO · 30 OKT · 20.30
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

MA · 28 OKT · 15.00

Manneke Maan

familiefilm
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

MA · 28 OKT · 15.00

Monsters University (+6j)

familiefilm
Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 29 OKT · 15.00

Stip en vlek (+3j)

familiefilm
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO · 30 OKT · 15.00

Door het hoge gras (+5j)

De Piepkes
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

Olga (1,2 en 3/10)

Lange dagreis naar de nacht (10/10)

De Idioot (1/10)

© RAYMOND MALLENTJER

WO · 30 OKT · 15.00

Epic

familiefilm
 Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
 02 731 43 31

WO · 28 OKT · 15.00

Nijntje (+3j)

familiefilm
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DO · 31 OKT · 15.00

Klein duimpje (+5j)

Sprookjes en zo
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

HUMOR

WO · 2 OKT · 20.30

Vaderland

Bert Kruismans
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

Terra Rare

De Frivole Framboos
VR · 4 OKT · 20.30
 Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59
ZA · 5 OKT · 20.30
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30
DO · 10 OKT · 20.00
 Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
 02 731 43 31

Veel is mogelijk

De Schedelgeboorten
ZO · 6 OKT · 20.30
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
 02 255 46 90
DO · 17 OKT · 20.00
 Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

DO · 10 OKT · 20.30

Boun-T

Mungu Cornelis
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

Feest!

Els De Schepper
VR · 11 OKT · 20.30
 Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43
ZA · 12 OKT · 20.30
 Tervuren, GC Papeblok, 02 766 53 47

25 EN 26 OKT · 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

Hier is wat ik denk

Wouter Deprez
WO · 9 OKT · 20.30
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60
WO · 16 OKT · 20.15
 Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DO · 17 OKT · 20.00

Nigel Williams bekend

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

ZA · 19 OKT · 20.30

We vieren het maar

Schudden
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO · 24 OKT · 20.30

Kok

Joost Van Hyfte
 Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

VR · 25 OKT · 20.15

Stilt

Lankmoed
 Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

VR · 25 OKT · 20.30

De geknipte man

Steven Goegebeur
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZA · 26 OKT · 20.00

Dokter in de zaal?

Kamagurka/ Merel Moistra/ intgeniep
 Meise, GC De Muze van Meise,
 02 268 61 74

DO · 31 OKT · 20.15

Sinatra

Vernieuwd Gents Volkstoneel
 Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

SENIOREN

MA · 21 OKT · 14.30

Will Ferdy

afscheidstournee
 Asse, Oud Gasthuis,
 02 456 01 60

DI · 22 OKT · 14.30

Kwetsbaar

Liliane Saint-Pierre
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DO · 24 OKT · 14.00

Promenadeconcert

Okra
 Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DANS

DO · 24 OKT · 20.30

It's going to get worse and worse, my friend

Lisbeth Gruwez
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

**MU
 ZIEK**

VR · 4 OKT · 20.30

Thijs Van Leer en Focus

Dilbeek, CC Westrand,
 02 466 20 30

VR · 4 OKT · 20.30

Abba Gold, a tribute

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZA · 5 OKT · 20.30

Marco Z

Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

History of Folk

Eva De Roovere, Tom Theuns e.a.

ZA · 5 OKT · 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
 02 255 46 90

WO · 9 OKT · 20.30

Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

DO · 10 OKT · 14.00

Willem Vermandere

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

VR · 11 OKT · 20.00

Here Comes the Night

Marike Jager & No Angry Young Man
 Meise, GC De Muze van Meise,
 02 268 61 74

DO · 10 OKT · 20.30

Black Moon

Scala
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZA · 12 OKT · 19.30

Inspired by Them

Tom Dice
 Sint-Genesius-Rode,
 GC de Boesdaalhoeve, 02 381 14 51

ZA · 12 OKT · 20.30

Atlantihda

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

WO · 16 OKT · 20.00

Revue Blanche

Festival van Vlaanderen
 Tervuren, Koloniënpaleis,
 02 766 53 47

Sarah Ferri

WO · 16 OKT · 20.30
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

VR · 18 OKT · 20.30

Humbeek, Eldorado, 02 263 03 43

VR · 18 OKT · 14.00

All the way

Sinatra Tribute Band
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR · 18 OKT · 20.30

The Levellers

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA · 19 OKT · 20.30

Luz del Sur

Brussels Jazz Orchestra
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA · 19 OKT · 20.00

Diep in mij

ode aan Yasmine
 Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
 02 731 43 31

Smurfs 2 (27 en 30/10)

Black Moon (10/10)

All the way (18/10)

WO · 23 OKT · 20.30

El Juntacadaveres

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

DO · 24 OKT · 20.30

Ik zou wel eens willen weten

Hubert Damen
Sint-Genesius-Rode,
GC de Boesdaalhoeve, 02 381 14 51

DO · 24 OKT · 20.30

Bart Herman, zoj later

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR · 25 OKT · 20.30

Zingelong

Maandacht
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

VR · 25 OKT · 20.30

Puur songs

Jonas Winterland & Winston Wutu
Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

ZA · 26 OKT · 20.15

The Singles

A Brand
Alseberg, CC de Meent,
02 359 16 00

WO · 30 OKT · 20.30

Marble Sounds

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

KLASSIEK

DO · 3 OKT · 20.30

Anneleen Lenaerts

& Dionysis Grammenos
soloharpiste Wiener philharmoniker
& klarinet
Grimbergen, sacristie abdijkerk,
02 263 03 43

Annelies Van Grambergen & Elise Simoens

salonlieders uit de 18e eeuw
DO · 3 OKT · 20.30
Linkebeek, Sint-Sebastiaanskerk,
02 380 77 51

ZO · 6 OKT · 11.00

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,
02 255 46 90

VR · 6 OKT · 11.00

Sprezzatura!

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO · 10 OKT · 20.00

Ensor Strijkkwartet

Ossel, Sint-Jan-de-Doperkerk,
02 460 73 24

ZA · 12 OKT · 20.00

Mozart en de glasharmonie

Il Gardellino & Thomas Bloch
Meise, GC De Muze van Meise, 02 268 61 74

ZO · 13 OKT · 11.00

Le temps retrouvé

Veronika Iltschenko & Toon Fret
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

DO · 17 OKT · 20.30

Ewald Demeyere (klavecimbel)

Goldbergvariaties van J.S. Bach
Grimbergen, sacristie abdijkerk,
02 263 03 43

VR · 18 OKT · 20.30

30j Tijn Uilenspiegelkoor

met Panache, Liesbeth Schepers
& Koen Vereertbrugghen
Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

Wervelende walsen

Michiels en Spinette pianoduo
VR · 18 OKT · 20.30
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO · 24 OKT · 20.00

Wommel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

ZA · 19 OKT · 20.15

Tosca van Puccini

staatsopera van Tatarstan
Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

JAZZ

WO · 23 OKT · 20.30

De Beren Gieren

winnaars Jazz Hoeilaart 2012
Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZO · 27 OKT · 20.30

Tine vs. The Big Band

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

Mud

DI · 1 OKT · 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI · 8 OKT · 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO · 16 OKT · 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

Boven is het stil

DI · 1 OKT · 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI · 15 OKT · 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

A late Quartet

WO · 2 OKT · 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZO · 6 OKT · 20.00

Alseberg, CC de Meent,

02 359 16 00

DO · 3 OKT · 14.00

Vergeet me niet

Alseberg, CC de Meent,

02 359 16 00

World War Z

MA · 7 OKT · 20.30

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

WO · 23 OKT · 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

Le Passé

DI · 8 OKT · 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

WO · 9 OKT · 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

WO · 9 OKT · 20.30

Behind the redwood curtain (docville)

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO · 13 OKT · 20.00

Men of Steel (3D)

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

MA · 14 OKT · 20.30

Now you see me

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 15 OKT · 20.30

Slumdog Millionaire

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

Jeune et jolie

DI · 15 OKT · 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

WO · 30 OKT · 20.30

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DO · 17 OKT · 15.00 EN 20.00

lo e Te

Wezembek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

VR · 18 OKT · 14.00 EN 20.00

Amour

Wommel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

ZO · 20 OKT · 20.00

I Anna

Alseberg, CC de Meent, 02 359 16 00

MA · 21 OKT · 20.30

Blue Jasmine

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

MA · 21 OKT · 20.30

Los Flamencos

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI · 22 OKT · 20.30

The Patience Stone

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

MA · 28 OKT · 20.30

Behind the Candelabra

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

MA · 28 OKT · 20.30

Disconnect

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI · 29 OKT · 20.30

Hannah Arendt

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI · 29 OKT · 20.30

Elle s'en va

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

El Juntacadaveres (23/10)

Boven is het stil (1 en 15/10)

Jeune et jolie (15 en 30/10)

Amerika's adembenemend

EX PO

1 TOT 13 OKT · 9.00

Red de wereld

Tom Schamp
Wemmel, GC de Zandloper,
02 460 73 24

TOT 6 OKT

Thank you silence

Ugo Rondinone
Leuven, museum M,
www.mleuven.be

11 TOT 31 OKT

Alain Smeyers

Wezembeek-Oppem, GC de Kam,
02 731 43 31

TOT 13 OKT

Leraarstentoonstelling Crejong

Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

Nachtkijker

Patrick Bardyn

TOT 13 OKT

Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

25 OKT TOT 18 NOV

Overijse, CC Den Blank,
02 687 59 59

TOT 24 NOV

Als zaadjes konden spreken

Meise, Nationale Plantentuin,
www.plantentuinmeise.be

TOT 25 OKT

Felix De Boeck, 8j interactie

Drogenbos, FelixArt Museum,
www.felixart.org

TOT 3 NOV

In Between

Gaasbeek, Kasteel van Gaasbeek,
02 531 01 30

TOT 3 NOV

Upside down

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

TOT 3 NOV

Grenzeloos

Jo Delahaut
Brussel, Botanique,
www.botanique.be

TOT 11 NOV

Dr. Livingstone, I presume?

Brussel, BELvue Museum, 070 22 04 92

TOT 12 JAN

Van de Velde: passie, functie, schoonheid

Brussel, Jubelparkmuseum,
www.kmkg.be

VOR MING

1 & 16 OKT · 19.00

Kennismaking & aan de slag met een smartphone

Wemmel, GC de Zandloper,
02 454 54 01 (arch'educ)

DI · 1 OKT · 20.00

Amerika's adembenemend natuurschoon

Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

ZO · 6 OKT · 10.30

Oorzaken van de economische crisis

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 34 02

DI · 8 OKT · 15.00

Ijsland

Grimbergen, CC Strombeek,
02 263 03 43

WO · 9 OKT · 20.00

Kaapverdise eilanden

Meise, GC De Muze van Meise,
02 268 61 74

DO · 10 OKT · 19.00

Ketting van halfedelstenen

Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

DO · 10 OKT · 20.00

Toenemende sensitiviteit in evolutionair proces

Dilbeek, CC Westrand,
0484 62 09 30

VR · 11 OKT · 19.00

Onder de Toscaanse zon

lezing en wijndegustatie
met Bart Rogiers
Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

DI · 15 OKT · 20.00

Over erfenisrecht

prof. Hélène Casman
Asse, Oud Gasthuis,
02 456 01 60

DI · 15 OKT · 14.00

Het gezicht van oorlog

Rudi Vranckx
Dilbeek, CC Westrand,
02 466 20 30

WO · 16 OKT · 20.00

Vrolijk gezond

Hilde Demurie
Meise, GC De Muze van Meise,
02 268 61 74

DO · 17 OKT · 20.00

Vrijheid is een geesteshouding

Dilbeek, CC Westrand,
0484 62 09 30

ZA · 19 OKT · 20.00

Genoeg voedsel, te veel honger

Meise, GC De Muze van Meise,
02 268 61 74

DI · 22 OKT · 14.00

Barok met Antonio Vivaldi

Wouter De Bruyne
Meise, GC De Muze van Meise,
02 268 61 74

OP STAP

ZO · 13 OKT · 10.00 EN 14.00

De boswachter vroeger en nu

lezing en wandeling
Hoeilaart, Bosmuseum,
www.ngz.be

ZA · 19 OKT · 14.00

Kennismakingswandeling: Groenendaal

Hoeilaart, Bosmuseum,
02 658 24 61

VA RIA

4 OKT TOT 26 JAN

Europalia India

Brussel, verschillende locaties,
www.europalia.eu

ZO · 20 OKT · 14.00

S-dag: bezoek S.M.A.K

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI · 22 OKT · 9.00

Bezoek huis Grégoire (Van de Velde)

uitstap in Ukkel
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

natuurschoon (1/10)

Europalia India (4/10 tot 26/01)

© IGNACIO MORENO FLORES

De agenda wordt samengesteld met gegevens uit de Uitdatabank. Organisaties en verenigingen die hun activiteiten opgenomen willen zien in de agenda, moeten ons hun informatie anderhalve maand voor het verschijnen ervan bezorgen. Je kunt de gegevens mailen naar randkrant@derand.be, per brief sturen naar ons redactieadres (RandKrant – UIT in de Rand Agenda, Kaasmarkt 75, 1780 Wemmel) of invoeren in de Uitdatabank via www.uitdatabank.be. Gezien het beperkte aantal beschikbare pagina's wordt bij de aankondigingen prioriteit verleend aan de activiteiten in de gemeenschaps- en cultuurcentra in de Rand. Om voor plaatsing in aanmerking te komen, worden de andere activiteiten vooral beoordeeld op hun uitstraling naar alle inwoners van de Rand. Het volledige vormingsaanbod van Arch'educ vind je op www.archeduc.be.

meer tips op
UIT inVlaanderen.be

‘Ik dans de roes van de spreker’

Gefascineerd door de heftige lichaamstaal van gepassioneerde sprekers maakte Lisbeth Gruwez een dansvoorstelling die al menig recensent en toeschouwer deed zwijmelen. Op 24 oktober komt de choreografe-danseres naar Dilbeek met het internationaal bejubelde *It's only going to get worse and worse, my friend*.

TEKST Joke Bellen ■ FOTO Filip Claessens

Het was een YouTube-filmpje met een fulminerende John Cassavetes dat Lisbeth Gruwez inspireerde. ‘Hij verscheen in een televisie-interview en werd ongelofelijk kwaad omdat niemand naar zijn nieuwe film kwam kijken. Het was fascinerend om te zien hoe zijn lichaam compleet in overdrive ging, hij bleef wel dertig minuten doorgaan. Wat hij zei, deed er niet meer toe: zijn steeds agressiever wordende lichaamstaal sprak boekdelen. Je kon net zo goed het geluid uitzetten.’

Toespraken

‘Omdat ik in de voorstelling wel met woorden wilde werken, ging ik langs bij Tom De Weerd (dj Low, n.v.d.r.). Hij heeft een gigantische platencollectie en heeft opnames van bekende speeches. Zo kwam ik uit op een live opname van een sermoeën van de ultraconservatieve televisie-evangelist Jimmy Swaggart. Je vindt hem trouwens ook op het net. Interessant om te zien, is hoe hij het volledige podium benut, hoe hij speelt met pauzes en volume, hoe hij geleidelijk aan opgaat in zijn boodschap. In de voorstelling werk ik met zijn woorden. Ik heb enkel de universele zinnen uit de toespraak overgehouden, de inhoud van Swaggarts betoog doet er niet toe. Mijn uitgangspunt was immers: hoe kun je de extase van de spreker dansen? De titel van de voorstelling, *It's only getting worse and worse, my friend*, komt trouwens uit zijn speech.’

Tango

Zoals steeds werkt Lisbeth Gruwez samen met muzikant/klankcomponist Maarten Van Cauwenbergh, met wie ze het dans-

performancegezelschap *Voetvolk* vormt. ‘We maken zowat alles met zijn tweeën. Maarten heeft de speech van Swaggart op de rooster gelegd. Hij heeft een systeem bedacht waarbij voor elk woord een aparte toets bestaat op zijn computer. En bij elk woord hoort een beweging. Soms kiest Maarten een woord en reageer ik hierop, soms maak ik een beweging en volgt hij met het juiste woord. Het werkt als een tango, we hebben niets op voorhand afgesproken. Dat live-aspect maakt het spannend, zowel voor ons als voor het publiek.’

‘De performance bestaat uit drie delen. In een eerste fase hoor je slechts flarden van de speech, niet zozeer duidelijke woorden of zinnen. Daarna komt het spel van actie en reactie, de tango tussen Maarten en mezelf, waarbij ik woorden dans. In de finale fase gaan we kijken naar wat er gebeurt tussen publiek en spreker tijdens een toespraak. Ik laat de woorden los en dans alsmaar woester de roes van de spreker, de energie die vrijkomt bij het houden van zo’n speech.’

Throw your body into the frontline

‘Dans moet iets te vertellen hebben. Ik ben niet geïnteresseerd in enkel schone bewegingen of abstracte figuren. Voor mij komt de inhoud op de eerste plaats, dan pas de beweging. We heten niet voor niets *Voetvolk*. Het *voetvolk*, dat waren diegenen die in de oorlog hun lijf in de strijd moesten gooien: *throw your body into the frontline*. Dat doen wij ook, we zeggen dingen met ons lijf. In onze volgende voorstelling, *AH HA*, ontleden we de lach. Voor het eerst in de geschiedenis van *Voetvolk* zullen er vijf dansers op het podium staan in plaats van een.’

De 36-jarige Gruwez danste al voor heel wat bekende namen, waaronder Jan Fabre. ‘Ik werk samen met Fabre sinds 1999. Op de auditie voor *As long as the world needs a warrior's soul* heb ik trouwens Maarten leren kennen. We hebben vijf jaar bij Fabre gewerkt, ik als danseres, hij als muzikant. Toen ik mijn eigen projecten wilde uitwerken, is Maarten me gevolgd. Nu zijn we *artist in residence* in het Troubleyntheater van Fabre, een oud stadstheater in Borgerhout. Hij steunt ons dus nog steeds, onder meer door een ruimte ter beschikking te stellen in dit fantastische gebouw.’

DO · 24 OKT · 20.30

It's going to get worse and worse, my friend

Lisbeth Gruwez

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

‘Nood aan duurzame ruimtelijke ontwikkeling’

Het verkavelingslandschap dat zich sinds half vorige eeuw gevormd heeft in de Rand, is achterhaald. Kantoorgebouwen lopen leeg, woningnood steekt de kop op, de mobiliteit loopt vast. De vereniging City3 pleit voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling in de Oostrand.

TEKST Bart Claes • FOTO Filip Claessens

City3 is een heterogene groep stedenbouwers. Geëngageerde mensen – architecten, geografen, kunstenaars – die nadenken over ruimtelijke ordening en activiteiten op poten zetten om zo veel mogelijk mensen te betrekken bij een duurzame ruimtelijke ontwikke-

ling. Tijdens de *Dag van de Architectuur* palmt de vereniging samen met lokale verenigingen, instellingen en bureaus de omgeving van het Woluweveld in Sint-Stevens-Woluwe en de Navo-site in Evere in. Een feestelijk evenement met tal van activiteiten, rondleidingen en workshops. Bedoeling is zo veel mogelijk mensen te wijzen op de hedendaagse randstedelijkheid en de uitdagingen voor de Rand.

Coördinator Jorg De Vriese, geschied- en stedenbouwkundige, legt uit dat deze uitdagingen in de Oostrand nog sterker aanwezig zijn dan elders. ‘De oude Navo-site, verkavelingen, het landbouwgebied van het Woluweveld en de bedrijvenparken van Zaventem, Diegem en de A201 liggen hier dicht bij elkaar. Dat contrast tussen wonen, open ruimte en bedrijvigheid maakt deze regio heel boeiend vanuit ruimtelijk oogpunt. De Navo verhuist weldra, dus dient er zich een nieuwe bestemming voor de oude site op. De problematiek die zich in heel de Vlaamse Rand afspeelt, manifesteert zich hier heel prominent.’

Randstedelijk landschap onder druk

Wat is die problematiek dan precies? ‘De afgelopen zestig jaar hebben we het wonen, de

economie en de recreatie gesuburbaniseerd. Er kwamen verkavelingen in het groen rond de stad, bedrijventerreinen, shoppingcentra. De welvaart bloeide, iedereen had een auto ter beschikking en vond het niet erg om van en naar de stad te pendelen voor werk en recreatie. Vandaag staat dat verkavelingslandschap onder druk: de wagen wordt duurder, de mobiliteit is een probleem, er is de ecologische kost, de welvaart is niet meer zo vanzelfsprekend. We moeten de ruimtelijke ontwikkeling op een andere manier organiseren.’

De gevolgen zijn te merken. De kantorenzones in Zaventem en Diegem kampen met leegstand. De dure villa’s in de verkavelingen voldoen niet meer aan de hedendaagse woonnoden. ‘Maar hoe vorm je dat verouderd randstedelijk landschap om tot een duurzame leefomgeving? Zoek je naar manieren om de grote villa’s om te vormen tot appartementen? Hoe maak je bedrijven duidelijk dat hun groene buffer waardevol kan zijn voor de biodiversiteit? Zulke vragen moeten we ons stellen. We hebben geen pasklare antwoorden of oplossingen. We willen alleen dat er over nagedacht wordt. Niet alleen in academische kringen, maar ook door de bewoners, verenigingen en alle andere betrokkenen. Dat willen we met activiteiten als PeriFeria bereiken.’

Moeizame projecten

‘Er gebeuren ook positieve dingen. De Vlaamse Landmaatschappij stelde een inrichtingsplan voor het Woluweveld en omgeving op. De Lijn plant nieuwe tramverbindingen. De Vlaamse overheid bundelde haar visie in het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel. Maar het moeizame verloop van grootschalige bouwen inrichtingsprojecten – Uplace bijvoorbeeld – toont aan dat een duurzame ruimtelijke ontwikkeling nog niet verzekerd is.’

‘In de jaren 1990 en 2000 hebben we in Vlaanderen onze steden weer op de rails gekregen’, stelt De Vriese. ‘Met stadsvernieuwingprojecten, het betrekken van de sociale sector, projecten van publiekprivate samenwerking ontstond er een nieuwe dynamiek. Nu mag de aandacht verhuizen van de stad naar de Rand.’

EN ‘Call for sustainable local planning’

The patchwork-like landscape that came into being halfway through the 20th century in the Rand is now out of step with the times. Empty office buildings, an emerging housing crisis and mobility grinding to a halt. The City3 association is calling for a sustainable local planning policy to be targeted on the eastern part of the Rand because the challenge is greater there than anywhere else. ‘The former NATO site, plots of land, the Woluweveld agricultural area and the business parks in Zaventem, Diegem and the A201 are geographically close to each. The contrast between the housing, open spaces and business activities creates a spatially exciting environment in this region. As NATO will soon be relocating, the old site has to be earmarked for a new purposes’, says Jorg De Vriese, coordinator of the PeriFeria event.

Welkom in PeriFeria

PeriFeria vindt plaats op 12 en 13 oktober. Het festivalcentrum is aan de Airport Garden aan de Bessensveldstraat in Diegem. Van hieruit kan je de Oostrand ontdekken op een boeiende en speelse manier. Meer informatie over het programma: www.periferiafestival.be.

Renbaan wordt natuurgebied

Het oude dossier van de oefenrenbaan van Groenendaal ligt eindelijk in een definitieve plooi. Jarenlang was er discussie over de nieuwe bestemming van het gebied. Die is nu duidelijk: dit wordt een schitterende natuurzone, prachtig ingebed in het Zoniënwood. TEKST Herman Dierickx ■ FOTO Filip Claessens

Ga mee op verkenning

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) organiseert, speciaal voor de lezers van RandKrant, een kennismakingswandeling in dit nieuwe, bijzondere natuurgebied op zaterdag 19 oktober om 14 uur. Vertrekplaats is het Bosmuseum Jan Van Ruusbroeck aan de Duboislaan 2 in Hoeilaart. Wil je meewandelen? Neem contact op met het ANB op 02 658 24 61 (kantooruren) of per mail op groenendaal.anb@vlaanderen.be. Deze aanmelding is gratis maar verplicht. De wandeling duurt ongeveer 2,5 tot 3 uur en wordt begeleid door boswachter Dirk Raes.

De afgetakelde tribune is intussen afgebroken, de koninklijke loge staat er nog en krijgt een invulling als trekkershut, en de oefenrenbaan wordt ingericht als omrasterd begrazingsgebied en grasland. Middenin ligt een wandelroute zodat je de plek te allen tijde kunt bezoeken.

Tussen de koeien

De oude oefenrenbaan van Groenendaal: hoeveel inkt zou daarover gevloeid zijn in de voorbije tien jaar? Inkt die intussen definitief is opgedroogd, want terwijl je dit leest legt het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) de laatste hand aan nieuwe inrichtingswerken. De belevingswaarde zal groter dan ooit zijn. De natuurminnende wandelaar krijgt er een prachtig gebied bij.

Het wandelparkoers loopt onder meer door een *begrazingsblok* dat de paardenrenbaan met andere delen van het Zoniënwood verbindt. Je loopt er gewoon tussen de natuurkoeien. Die zullen voor een gevarieerde grasmat met veel bloemen zorgen. De dieren zelf hebben weinig zorg nodig omdat ze zelfredzaam zijn. Ze trekken hun plan, het hele jaar door. Bovendien is het voordeel van begrazing

met koeien dat je geen tot weinig ontwormingsmiddel moet gebruiken, in tegenstelling tot bijvoorbeeld bij paarden of schapen. Dat is dan weer in het voordeel van de vele vleermuizen die dit gebied rijk is, omdat zij leven van de insecten die op de koeienvlaaien zitten. Ontwormingsmiddel doodt een groot deel van die specifieke fauna. Ten slotte zijn mensen ook minder geneigd om koeien bij te voeren dan paarden of schapen. Om maar te zeggen dat het allemaal goed overdacht is. Dat is nodig als je zo'n natuurzone vlakbij één van de zes toegangspoorten van het Zoniënwood legt waar veel mensen passeren.

Uitbreiding arboretum

Onderweg kun je in het kijkplatform klimmen om de situatie te overzien en brengt het parkoers je langs de verschillende leefgebieden of biotopen die de renbaan vanaf nu sieren. Het gaat onder meer om verschillende graslanden, naald- en loofbos, houtkanten, een poel, een hoogstamboomgaard. Daar bovenop is voorzien in een uitbreiding van het bestaande arboretum. Dat is een belangrijk gebied van het Zoniënwood dat redelijk uniek is. Het grenst aan de renbaan en is voor velen een onbekend pareltje. Het is een erg natuur-

Imaginaire wereld

In die tijd speelden we spelletjes, gingen op café, zagen alle films van Ken Loach in de Styx, kochten ijsjes bij Gianni, lazten Le Monde Diplomatique, aten pizza en pita, en ja, keken af en toe om naar een vrouw.

TEKST Geert Selleslach

lijk geheel, dat zich ook richt op kinderen. In het arboretum kun je rond deze tijd van het jaar de Siberische grondeekhoorns zien die zich tegoed doen aan de vele herfstvruchten. Met hun gestreepte pels kun je ze niet missen. Mits wat voorzichtigheid kun je ze zelfs dicht benaderen.

Brede bosranden

Bij de renbaaninrichting gaat veel aandacht naar de brede bosranden die men op termijn wil bereiken. Daar houden zich immers veel soorten op. Het volledige Zoniënwoud – dus ook de oude renbaan – heeft een Europese beschermde status. Het maakt deel uit van het Natura 2000-netwerk. Dat beschermt topnatuur in de 28 lidstaten, zodat biodiversiteit alle kansen wordt gegeven in een Europees opgezet netwerk van duizenden gebieden, goed voor miljoenen hectare oppervlakte.

i Meer informatie over het Zoniënwoud in het algemeen en de renbaanzone in het bijzonder vind je op de vernieuwde website www.zonienwoud.be.

De drukte van het bestaan, dat stond ons wel aan. Die krioelende massa in de stad, waarvan we niet begrepen waar al die mensen steeds naartoe gingen. We deden mee aan de actie *Bijt in je vrije tijd*, gingen op stap met *Patati Patata*, reden de 115 km van het Gordelfestival, leerden anderstalige mensen kennen. En die bleken heel normaal. Ook zij speelden spelletjes, gingen op café, zagen alle films van Ken Loach in de Styx, kochten ijsjes bij Gianni, lazten Le Monde Diplomatique, aten pizza en pita, deden mee aan de actie *Bijt in je vrije tijd*, gingen op stap met *Patati Patata*, reden de 115 km van het Gordelfestival, en ja, keken af en toe om naar een vrouw.

Op een dag hadden we genoeg geld gespaard en wilden we de wijde wereld intrekken. Door berg en dal wilden we de benen strekken. Heehoo, in lederhosen Leo's eten en koeien in de Alpenweiden groeten. Alleen al om de naam wilden we naar Inaccessible Island in de Atlantische oceaan. Verdomd, naar waar moet een mens? Het draaiende mes op de landkaart bracht ons uiteindelijk in de Vlaamse Rand. De Vlaamse wàt? De Vlaamse Rand, la périphérie, the surroundings of Brussels.

Heuvel op heuvel af speurden we veelkleurige horizonten af. We kwamen in een museum ter ere van Afrika, een Lambiek stoemperij, een lustkasteel, een toen nog federale plantentuin, een kinderboerderij, een abdij en een basiliek waar we troost

vonden, een sprokkelwoud, vaarden bootje op een kanaal, deden ons te goed aan muziek en theater in culturele centra, liepen op stelten, aten tafeldruiven, spotten vliegtuigen, speurden naar sterren, speelden golf, reden paard, volgden een heirbaan en de voetsporen van Breugel, zaten in een bierstube in Wezembeek-Oppem, bekeken het archief van Herman Teirlinck, leerden anderstalige mensen kennen. En die bleken heel normaal. Ook zij speurden veelkleurige horizonten af, kwamen in een museum ter ere van Afrika, een Lambiek stoemperij, een lustkasteel, een plantentuin, een kinderboerderij, een abdij en een basiliek waar ze troost vonden, een sprokkelwoud, vaarden bootje op een kanaal, deden hun te goed aan muziek en theater in culturele centra, liepen op stelten, aten tafeldruiven, spotten vliegtuigen, speurden naar sterren, speelden golf, reden paard, volgden een heirbaan en de voetsporen van Breugel, zaten in een bierstube in Wezembeek-Oppem, bekeken het archief van Herman Teirlinck, leerden ons kennen.

We waren verwonderd van wat we zagen. Het was een gevarieerde uitstap die langer duurde dan we verwacht hadden. Een uitstap die ik meteen opnieuw zou willen doen. En we leerden anderstalige mensen kennen, die verwonderd waren van wat ze zagen, ons leerden kennen en meteen de uitstap opnieuw zouden willen doen.

1 | Cultuurhuizen: het Goethe-Institut

Een stukje Duitsland in hartje

Ligt Duitsland in Brussel? Volgens de kaart van Europa niet natuurlijk, maar als je gaat kijken welke initiatieven het Goethe-Institut – het Duitse cultuurhuis in Brussel – allemaal neemt, zou je haast beginnen twijfelen.

TEKST Nathalie Dirix ■ FOTO Filip Claessens

Hartje Brussel, Belliardstraat 58, de banner aan de ingang van het Goethe-Institut verwelkomt je met de boodschap *Taal. Cultuur. Duitsland*. Een kort en krachtig statement dat samenvat waarvoor dit instituut staat en ons nieuwsgierig maakt. 'Onze doelstelling is eenvoudig: via de Duitse taal en cultuur vrien-

den maken. Duitsland is meestal gekend als een internationale handelsnatie die auto's en chemische producten uitvoert. Wij willen dit stereotiepe beeld doorbreken door de minder gekende, dynamische cultuur van Duitsland te *exporteren*. Meer nog, we zien het als een middel om onze band met andere culturen te versterken. Brussel is als Europese hoofdstad een uitstekende uitvalsbasis om dit te doen. De mix van de Duitse cultuur met al de andere culturen die hier aanwezig zijn, betekent een extra dimensie, een verrijking voor onze cultuur', zegt Berthold Franke, directeur van het Goethe-Institut in Brussel.

Samenwerken

Het Goethe-Institut serveert allerlei activiteiten die je de gelegenheid bieden een stukje Duitse cultuur te proeven. Dit kunnen film-

avonden, tentoonstellingen, leesclubs, jazz-avonden of ontmoetingsmomenten met auteurs zijn. 'Deze activiteiten organiseren wij niet alleen in Brussel, maar ook in andere cultuurcentra. Recent hebben we met verschillende lokale culturele instellingen in Gent, Antwerpen en Leuven samengewerkt. Op die manier treedt de Duitse cultuur in interactie met de lokale cultuur. Het is precies die uitwisseling die we nastreven. In november 2014 organiseren we trouwens – in samenwerking met de Leuvense universiteit en de British Council – een seminarie rond de kwetsbaarheid van bibliotheken. Een mooi voorbeeld van een multicultureel initiatief dat aantoont dat we samen – vanuit onze culturele verscheidenheid – tot boeiende initiatieven en kleurrijke resultaten kunnen komen.'

De Duitse taal leren

Ook voor Duitse taalcursussen ben je bij het Goethe-Institut aan het juiste adres. Hun team van Duitse leerkrachten zijn goed geplaatst om je Duits op een professionele en authentieke manier aan te leren. 'In de eerste plaats willen we de Duitse taal zo toegankelijk mogelijk maken. Een voorbeeld zijn de *tandems*. Via dit initiatief kun je met een Duits moedertaalspreker de kennis van je Duits verbeteren. Je doet dit door letterlijk samen op een tandem te springen, op stap te gaan en met elkaar over allerlei onderwerpen te praten.'

EN A piece of Germany right in the thick of Brussels

The address is Belliardstraat 58, smack in the middle of Brussels, and the banner at the entrance to the Goethe Institut welcomes visitors with the message: *Language. Culture. Germany*. A brief yet powerful statement summing up what the establishment represents. 'Our aim is quite simply to make friends through the German language and culture', stresses Berthold Franke, head of the Goethe Institut in Brussels. The German cultural centre serves up all kinds of activities to help you become

acquainted with a spot of German culture. This is obviously the place to learn German but we are eager to forge stronger ties with other cultures. As the capital of Europe, Brussels is an excellent starting point for achieving this aim. German culture's interplay with the other cultures here helps to add an extra dimension while enriching our culture'. A survey the Goethe Institut recently conducted showed that culture is regarded as one of the cornerstones of Europe.

natuurlijk

Licht in de duisternis

Nog tot eind deze maand kun je de grote glimworm spotten, een leuk beest dat je vanaf valavond kunt waarnemen. De vleugellose wijfjes lichten op om mannetjes te lokken die wel kunnen vliegen. Zo vinden ze elkaar om een volgende generatie op de been te brengen.

TEKST Herman Dierickx

Je vindt ze meestal in niet al te donkere (loof) bossen waar ze zich langs de kant van de wandelweg installeren om hun lichtsignalen uit te zenden. Dat is logisch, want als ze dat in het midden van het bos doen, zouden ze veel minder snel opvallen. Je vindt ze hier en daar ook in tuinen van het wat vochtigere type. De diertjes drogen snel uit en hebben het niet zo voor droge bodems. Overdag houden ze zich schuil onder stenen of bladeren en zal je ze dus zelden zien.

Na middernacht houdt het verhaal op; dan doven de wijfjes hun lampen. Drie tot vier uur

Brussel

Op zoek naar een Europese cultuur

In maart 2013 lanceerde het Goethe-Institut de *Europa-liste*. De bedoeling van de enquête is de Europese identiteit in kaart te brengen. Uit de antwoorden van de 22.135 deelnemers uit 30 verschillende landen blijkt dat een Europese identiteit niet meteen een voor de hand liggend begrip is. 'Identiteit is een complex begrip. Het vraagt heel wat psychologisch inzicht vooraleer je je eigen identiteit kunt beschrijven. Ook voor Europa geldt dit. Toch kunnen we enkele interessante vaststellingen maken. We zien dat cultuur als een van de belangrijkste fundamenteën van Europa beschouwd wordt. Ook democratie, mensenrechten en vrijheid zijn bouwstenen van onze gemeenschappelijke Europese cultuur. Maar daarnaast zien we ook duidelijke verschillen per land. Vraag je bijvoorbeeld aan een Serviër welke hij de belangrijkste sportfiguur vindt, dan is zijn antwoord Novak Djokovic, een bekende Servische tennisspeler. Stel je dezelfde vraag aan een Belg, dan zal hij Eddy Merckx antwoorden. Op de vraag *Wat is de grootste uitvinding?* antwoordden de Engelsen *penicilline* terwijl dit voor de Grieken *democratie* is. De antwoorden zijn duidelijk nationaal gekleurd. Het Europa van vandaag is nog geen volledig eenduidig verhaal. Europa is een project in volle evolutie waar cultuur in al haar verscheidenheid een sterk bindmiddel is. Het wordt fascinerend om te zien hoe dit bindmiddel het Europa van morgen verder vorm zal geven.'

in een niet zo comfortabele houding liggen, is niet plezierig. De diertjes houden zich namelijk met de onderkant van hun staartzijde naar boven gedraaid en dat is niet comfortabel. De lichtgevende segmenten zitten aan de buikzijde van het achterlichaam. Als je zo'n lichtgevend wijfje hebt gevonden, kun je even in de buurt blijven om te zien of er een mannetje langskomt. Hoe meer wijfjes je daar in de buurt ziet, hoe groter de kans dat er eentje passeert.

Je zou het ze niet nageven, maar deze diertjes speelden zelfs een rol tijdens de Eer-

ste Wereldoorlog, toen ze Engelse soldaten hielpen bij het kaartlezen tijdens de nacht. En het is bekend dat wetenschappers uit de zeventiende en achttiende eeuw er gebruik van maakten om hun nachtelijk onderzoek bij te lichten.

Samen met veel andere soorten maken glimwormen gebruik van *bioluminescentie* om licht te geven. Deze lichtproductie gebeurt op een erg efficiënte manier, zonder warmteproductie. Een bepaald enzym wordt door toevoeging van zuurstof en energie

omgezet naar licht. Bij een klassieke gloeilamp wordt ongeveer tien procent gebruikt voor de productie van licht, ongeveer negentig procent van de energie gaat verloren aan warmte. Bij de meeste dieren die licht geven, gebeurt dat met een energetisch rendement van meer dan negentig procent en een warmteverlies van nog geen tien procent. Ze produceren dan ook wat men noemt koud licht, en dat is handig. Zelf opwarmen, is voor deze dieren geen optie, dat kun je je wel inbeelden.

Vijfentwintig jaar andersvalidenatelier Bijouwerkjes

Vijfentwintig jaar begeleidt kunstenaar Jacky Duyck het recreatieve andersvalidenatelier in Dilbeek. Hij loopt over van trots op zijn deelnemers; meer dan veertig tegenwoordig. En ze komen allemaal even graag.

TEKST Ines Minten ■ FOTO Filip Claessens

Omdat het leuk is', klinkt het eenvoudig. 'Omdat we veel leren en omdat Jacky en de monitoren ons goed helpen.' Afgelopen juni gingen we langs tijdens het laatste atelier van het seizoen. Dat vindt traditiegetrouw plaats in de tuin van Duyck. 'Anders zitten we in het grote atelier van de Westrand. Daar is het ook leuk, maar in de tuin is het een keer wat anders', legt een van de deelnemers uit.

Beste plekje

We zijn vroeg en treffen Duyck aan met zijn smartphone in de aanslag. 'Het wordt kantje-boord', zegt hij. De weergoden blijken het atelier echter goedgezind, ze sparen hun buien voor later op de avond. Her en der in de tuin worden stoelen neergezet. Op een tafel liggen

stapels dozen met kleurpotloden, papier en tekenplanken. De deelnemers druppelen langzaam binnen. 'Dag Jacky!', roepen er enkele. Anderen houden het bij een brede glimlach en zoeken het beste plekje uit.

Zesentwintig jaar geleden is het andersvalidenatelier klein begonnen, met een handvol deelnemers in een Dilbeeks klaslokaal. 'Tot de toenmalige directeur van Westrand ons uitnodigde om de lessen in het grote atelier van het CC voort te zetten. Vanaf toen konden we groeien.' Duyck stelt ons voor aan een aantal cursisten van het eerste uur. Om de veetrien dagen brengen ze hun maandagavond in het grote atelier door. Ze slaan zelden een sessie over.

'Ja', antwoordt Theo op de vraag of hij altijd even graag komt. Soms hoeft een antwoord

niet lang te zijn om al het nodige te zeggen. Hij neemt met grote, blijde ogen zijn tekenplank in ontvangst.

Thema: tuin

'Bij het begin van het seizoen stel ik, samen met de andere begeleiders, een jaarprogramma op', vertelt Duyck. 'Elke samenkomst krijgt een thema waaraan we werken met specifieke materialen. Zo past houtskool prima bij *winterlandschap*. Vandaag inspireren we ons op de tuin en tekenen we met kleurpotlood.' Hij vraagt de aandacht van de deelnemers. 'Natuurlijk gaan we niet alle bloemen en planten uit de tuin tekenen', legt hij hen uit. 'We gaan eerst goed rondkijken, we kiezen iets en gaan dat dan tekenen. Jullie', zegt hij tegen een

DE Fünfundzwanzig Jahre Behindertenworkshop

Fünfundzwanzig Jahre begleitet der Künstler Jacky Duyck den Freizeitworkshop für Menschen mit Behinderung in Dilbeek. Er ist voller Stolz auf seine Teilnehmer, derzeit über vierzig. Und sie kommen alle gleich gerne. 'Weil es Spass

macht', heisst es einhellig dazu. 'Weil wir viel lernen und weil Jacky und die Betreuer uns prima unterstützen.' Jede Zusammenkunft erhält ein Thema, an dem mit spezifischen Materialien gearbeitet wird. 'Heute lassen wir uns vom Garten inspi-

groepje dichtbij een pot met kleine bloempjes, 'zitten bijvoorbeeld ideaal om die bloempjes te tekenen. Of die blauwe daar, die kunnen jullie ook goed zien.'

De vier begeleiders die Duyck assisteren, hebben eveneens een achtergrond in tekenen en schilderen, zodat ze de deelnemers met raad en daad kunnen bijstaan. 'Het is ontzettend fijn om te doen', vertelt Martine Callaert. 'De mensen zijn spontaan, nooit berekend. Dat maakt het prettig om je voor hen in te zetten.'

Duyck staat bij een groepje dat ijverig blaadjes en ander groen op papier zet. 'Kijk eens: je hebt hier al licht- en donkergroen. Maar je kunt er ook een beetje bruin bijvoegen of over enkele stukjes een laagje geel leggen, dan wordt het nog mooier.'

'Ik teken gras', zegt Vicky. 'Met de gieter heeft Jacky me geholpen, want die vond ik te moeilijk om zelf te tekenen.' Haar vriendin Soetkin heeft een heel plan klaar. 'Ik denk graag goed na voor ik begin. Pas daarna begin ik eraan. Ik heb hier gras en bloemen en daar komen straks nog vlinders en vogels.' Soetkin komt al een jaar of zeven naar het atelier, denkt ze. 'Ik werk het allerliefst met veel kleur. Kleur is echt mijn ding.'

Allemaal mooi

'Je staat soms versteld van de resultaten', vindt Duyck. 'Sommigen komen met werkjes waar jij en ik het geduld nooit voor zouden kunnen opbrengen. *Bijouwerkjes*, noem ik dat.' De begeleiders zien er nauwgezet op toe dat alle deelnemers voldoende aandacht krijgen. 'Ik ben daar gevoelig voor', vertelt Duyck. 'Als ze niet de hulp krijgen die ze nodig hebben, zijn ze teleurgesteld over het resultaat en gaan ze droevig naar huis. Dat wil ik vermijden.' Hij laat hen ook nooit kopiëren wat hij voordoet. 'Ik probeer hun eigen verbeelding en inspiratie op te wekken.'

Hij gaat even poolshoogte nemen bij het groepje dat hij de *babbelaars* noemt. 'Wij kunnen tekenen en babbelen tegelijk', zegt een meisje. 'Dat kan toch iedereen?' repliceert haar vriendin. 'Ik niet', antwoordt Duyck. 'Als ik schilder, moet het stil zijn.' 'Dus je vrouw mag er dan niet bij zijn?' 'Nee, dat mag ze niet.' 'Oeioeioeioeioeioe!' Ze lachen hartelijk en buigen zich weer over hun tekening.

Na afloop heft Duyck het glas naar de nu toch langzaam dichter schuivende regenwolken. 'Op de 25 jaar die we achter de rug hebben en op de 25 die nog zullen volgen.'

Inmaken

Nu! Als ik nu de dragon niet ga afknippen en in zijn stop, zal het er niet meer van komen. Nu moet ik een paar dagen inmaken, of al die nazomerse overvloed gaat verloren.

TEKST Karla Goetvinck

Tomaten in de serre oogsten en aanvullen met kratten overrijpe soepexemplaren van de boerenmarkt. Dagen van tomaten pellen, ontpitten, inkoken in grote ketels. Gerecycleerde bokalen van augurken en mayonaise en de bijhorende deksels steriliseren, tot helemaal boven vullen met de kokend hete brij, deksel goed aandraaien en de pot omdraaien. Zo zuigt hij zichzelf vacuüm en bewaart de inhoud op een koele en donkere plaats wel een jaar. De bewaarmethode is een compromis tussen mijn luie kant en dat groene duiveltje op mijn schouder: alles in de diepvriezer is niet zo ecologisch (je moet er energie in blijven stoppen zo lang je het bewaart) en echt steriliseren is me te veel werk. Ik gebruik de methode ook voor appelmoes. Het lukt wel niet met alles. Rode kool ging gisten en lekken. En blijkbaar is het zelf inmaken van minder zure voeding ook niet helemaal veilig: er zou een (weliswaar klein) risico op botulisme bestaan.

Krekel wordt tijdelijk mier

Na weken uitstellen, ga ik dus toch maar enkele dagen gedisciplineerd hygiënisch zwoegen in de keuken. Nochtans is dat zeker niet mijn idee van koken. Wat ik het liefste doe, is fourageren, zoeken op marktjes, in de natuur of — op dit moment meestal — in onze tuin naar wat er lekker uitziet en dat dan in gedachten combineren. Mmm, basilicum: pasta pesto met prinsessen? Nee: die 20 boon-tjes die aan de struiken hangen, zijn nog wat

te weinig. Ah, een courgette; dat met een kruidenrisotto. En dan vraagt Wim of hij die rij opgeschoten sla op de composthoop gooit of dat ik er nog iets mee kan. Slasoep dus. En met de beste blaadjes ook een slaatje met die bloemen daar: enkele madeliefjes, viooltjes, blauwe bernagie, paars kaasjeskruid en oranje Oost-Indische kers. Hoe meer kleuren op hun bord, hoe vlotter het er bij de kinderen ingaat. Het zal ook wel wat gezonder zijn, vertel ik mezelf, mijn grootmoeder indachtig ('bernagie geeft couragie'). En zeker lekkerder. De subtiele komkommersmaak van de bernagie, het zoet-pikante van de kers; het pept een doorsneeslaatje op. Dan nog wat broodkorstjes of geroosterde amandelen erover, iets zouts/warms/krokants om het te laten afmaken. En tot slot een vinaigrette, met truffelolie, witte balsamico, wat zout en verse koriander bijvoorbeeld.

Experimenteren

Maar dat plezante geïmproviseer is nu dus niet aan de orde. Nu moet er gewerkt. Al kunnen we het ook nu niet laten om te experimenteren. De jonge, nog groene zaaddoosjes van de Oost-Indische kers leggen we op zoals kappertjes. Gewoon luiewijvenmanier: tweederde water, een derde azijn en een lepel zeezout aan de kook brengen tot het zout opgelost is, over de zaaddoosjes gieten, laten afkoelen en enkele weken laten trekken in de koelkast. Volgens internetrecepten moet je de doosjes eerst een nacht laten trekken in zout en dan wassen en drogen. Maar die stappen slaan we over en we vinden het resultaat evengoed lekker. Een pak pikanter dan echte kappertjes, dat wel, maar dat lust ik net graag. We serveren de kappertjes bij tomaat-mozzarella of in pasta alla puttanesca (tomatensaus met look en olijven).

rieren und zeichnen mit Farbbleistiften. Manchmal ist man völlig erstaunt angesichts der Resultate. Einige warten mit Arbeiten auf, für die du und ich die Geduld nie aufbringen würden. Wahre Schmuckstücke!, sagt Duyck.

Oog voor de Rand

In onze fotoreeks Oog voor de Rand geven verschillende fotografen hun onverwachte, originele en soms afwijkende kijk op onze streek.

‘Waterwegen die steden doorkruisen, hebben mij altijd gefascineerd, waarschijnlijk geïnspireerd door de verhalen over mijn grootvader die binnenschipper was. Deze foto geeft een positief beeld van Watersite in Vilvoorde, een uiting van de vernieuwing van deze oude industriestad. Het beeld komt uit mijn nieuw project over het kanaal. Dat wordt een combinatie van straatfotografie en portretten van mensen die in de directe omgeving van de *Willebroekse Vaart* leven en werken. De foto’s tonen de vergane glorie maar ook de vernieuwing van de kanaalzone.’

Dirk De Cubber (*1965) werkt als freelance fotograaf voor diverse productiehuisen, televisiezenders en andere bedrijven. In zijn vrij werk wil hij vooral de mensen en hun verhalen op de voorgrond plaatsen. www.dirkdecubber.com

Alles is geloof en geloof is liefde

Compleet ongeletterd belandde de 7-jarige Gunay Kaplan vanuit Turkije op de Duitse schoolbanken in Wiesbaden. Zonder diploma verliet ze die om in Brussel te trouwen met haar achterneef. Ze runnen met succes een textielbedrijf. TEKST Johan De Crom ■ FOTO Filip Claessens

Ik wist dat het goed zou komen, want ik heb mijn geloof. En de liefde gaf mij de kracht om te blijven geloven.' Ze moet zowat het rolmodel van de succesvolle immigrant zijn. Gunay Kaplan behoort in oorsprong tot het Aramese volk dat zijn thuisbasis heeft in het oude Mesopotamië, in het midden van hedendaags Turkije, en zat er in de jaren zeventig ongezellig geklemd tussen de Turken in het westen en de Koerden in het oosten. Twee volkeren die als aperitief elkaars bloed kunnen drinken. 'Het was een heel gevaarlijke situatie. Als we Koerdische vluchtelingen opvingen in ons dorp, dan kwamen er vergeldingsacties van de Turken. Deden we dat niet, dan hadden we moeilijkheden met de Koerden. We zaten in de vuurlinie', legt de nu 43-jarige Kaplan uit Kraainem uit.

Haar vader streefde voor vrouw en zes kinderen naar een ander leven en vond, na omzwervingen in Frankrijk, een job als metaalarbeider in Wiesbaden, nabij Frankfurt. Kaplans moeder ging er aan de slag in een patisserie. 'Ik heb enorm veel respect voor

wat mijn ouders gepresteerd hebben. Zij waren volledig ongeletterd en konden een nieuwe toekomst voor ons uitbouwen in een vreemd land. Ook ik kon niet lezen of schrijven. In ons Turks dorp was er wel een schooltje, maar daar gingen enkel de al wat oudere kinderen naartoe. Op mijn zeven jaar tuimelde ik in een Duitse schoolbank zonder te weten wat een letter is.'

Jonge bruid

De dankbaarheid van Kaplan gaat ook uit naar gastland Duitsland. Ze werd er op school uitstekend opgevangen en doorliep een prachtige jeugd. 'Daar is alles begonnen voor mij.' Maar Kaplan week af van het netjes uitgestippelde pad. Ze werd verliefd op haar achterneef Denho en trouwde op haar zeventien. Zonder diploma, en tot enige ontzetting van haar vader, verliet ze Duitsland voor een nieuw avontuur, ditmaal in Brussel. Haar man was daar op jonge leeftijd met zijn ouders naartoe gevlucht en richtte er met een vriend een textielbedrijf op. 'Ik ben mee in

MOOIESTE HERINNERING

Spelen met vriendjes in het dorp van mijn grootouders, waar het vol fruit en groenten hing.

MOOIESTE PLEK IN TURKIJE

Het gebergte Tur Abdin, in het zuidoosten, met zijn talrijke Syrisch-orthodoxe kloosters.

GROOTSTE ARAMEEËR

De heilige Efrem de Syriër, dichter van de Syrisch sprekende kerken.

de zaak gestapt. Wij maakten dameskleding voor groothandels in België, zoals Carrefour en 3Suisses', vertelt Kaplan. 'In 2005 zijn we door de crisis moeten overstappen op import en export van outletkleding. De mensen kiezen vandaag voor betaalbare en moderne kleding en in die trend zijn wij meegegaan. Onze business is nu minder risicovol, we hangen niet langer af van enkele grossisten.'

Een eigen God

Als kind al leerde Kaplan haar schepen verbranden en ze durfde dat opnieuw als jonge bruid. 'Hoe moeilijk het leven ook is, er is altijd een uitweg. Dat vertrouwen in de goede afloop haal ik uit mijn geloof. Ik ben christen. Ik weet dat God bij mij is, dus er kan me niets overkomen. De liefde heeft mij de kracht gegeven om te blijven geloven. Als je je op liefde en oprechtheid baseert, dan kom je vooruit. Ik hou me ver van mensen die me kwetsen en zet mijn leven door.'

Voor Kaplan staat geloof niet gelijk met religie. Ze is dan ook een grote fan van Neal Donald Walsch, auteur van *Conversations with God*. 'Hij stelt dat religies ons opsluiten in kaders en we daar uit moeten breken. Religies gaan te veel over verboden en breken in die zin het humanisme in de mens af. Ik heb mijn eigen band met mijn eigen God.'

Haar rotsvast geluk zette Kaplan om in een kroost van vier kinderen: Daniel (23), David (18), Lydia (14) en Emmanuel (8). De oudste is net afgestudeerd in buitenlandse handel, de jongsten hebben dolle pret met tennis, fietsen, voetbal, zwemmen, muziek en zang of muurklimmen. Zij gaan naar de Diaboloschool in Kraainem. Terwijl hun moeder Nederlands leert. 'We wonen hier sinds 2008. Ik kan de taal al goed verstaan, maar ze spreken durf ik nog niet goed.'

FR Tout est dans la foi et la foi est dans l'amour

La jeune Gunay Kaplan, âgée de 7 ans, est arrivée complètement illettrée sur les bancs d'école de Wiesbaden en Allemagne. Elle les a quittés sans le moindre diplôme pour épouser son arrière-neveu à Bruxelles. 'Je savais que les choses s'arrangeraient, parce que j'ai la foi. Et l'amour m'a donné la force de continuer à y croire.' Kaplan est originaire du peuple araméen qui vit en Turquie coincé entre les Turcs et les Kurdes. Sa famille a fui en Allemagne. Gunay a rejoint Bruxelles et le Rand. A présent, elle gère avec son époux une société de textile qui tourne bien et elle est heureuse avec ses quatre enfants. 'Nous habitons à Kraainem depuis 2008. Je comprends bien le néerlandais, mais je suis encore des cours pour mieux oser le parler.'